

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
1085 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59

Ἐκαστον φύλλον τιμάται
λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ
καὶ φρ. χρ. 12. Ρωσίας ρβλ. 5

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΚΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Πόθος καὶ θέλησις. (Ἐπὶ τῇ ΚΕ' Μαρτίου), ὑπὸ Β. Φιλῆκ.
- Φωτεινὴ Διήγησις ὑπὸ Π. Α. Ἀζιώτου.
- Ἦτορ τῆν γῆν: Κατὰ βάσις εἰς τὰ Μεταλλωρυχεῖα Λαυρίου. Ὀλοιορικαὶ σημειώσεις, ὑπὸ Κ. Δ. Καπρέλλου.
- Τὸ ἔργον τοῦ Ζουριάν Δε λα Γερασιέρ. Μελέτη ὑπὸ Κ. Ν. Ράδου. (Τίτλος).
- Αἱ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἑρᾶς ὁδοὶ ἀνασκευαφαί: Ἐπιγράφα ἐρυθρήματα, ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου.
- Τὰ παράπονα τοῦ ἔρωτός της. Ποίημα Ἰωσήφ Ἐσπρονθόδα. Μετάφρ. Γ. Ν. Μαυράκη.
- Ψηφιδωτόν.
- Εἰδησεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγκύκλιον—Ἐξωτερικόν—Ἀρχαιολογία—Φιλολογία—Καλλιτεχνία.
- Ἐφημερίδες. Ἀνέκδοτα, Περίεργα, Ποικίλα.
- Ἰδιαιτέρα Γράμματα.
- Νέα Βιβλία.

ἀκίνητον καὶ στάσιμον. Ἡ διαφορὰ μόνον μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου εἶνε, ὅτι ὁ μὲν συνεχίζει τὴν πορείαν αὐτοῦ τυπικῶς οὕτως εἰπεῖν καὶ μονοτόνως καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου κατ' ἐπίφρασιν ἐνεργῶν καὶ ἐπιφέρων ὅ,τι ἐπιφέρει ὁ δὲ δέεται πασιφανῶς ἐργασίας πρότερον καὶ δράσεως λογιζομένης καὶ ἰνδελεχοῦς, ὅπως ἐκ συγκρούσεως καὶ ἀγῶνος προέβη τάξις καὶ πρόοδος, δύναμις καὶ εἰρήνη.

Πᾶς τις ποθεῖ φύσει τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν. Καὶ ὁ ἀποτροπαϊότερος τῶν κακούργων δὲν δέχεται, ἀλλ' ἀποκρούει πάσῃ δυνάμει τὴν προσωνομίαν ταύτην καὶ ὁ ἀναισχοντότερος καὶ ἀτιμώτερος τῶν ἀνθρώπων διαρρηγνύει τὰ μάτια αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προσήκουσῃ αὐτῷ προσωνομίᾳ. Ἐπομένως ἐπιέμεθα προόδου καὶ εὐτυχίας, ἀλλ' ἡ διαφορὰ ἐγκιῖται ἐν τῷ εἶδει καὶ τῇ ποιότητι τῆς πρὸς τοιαύτην εὐπραξίαν δράσεως, ἀλλὰ πολλὰ πέλει μεταξὺ κύλικος καὶ χεῖλεος ἄκρου, μεταξὺ πόθου ἔστω καὶ τοῦ εὐσεβεστεροῦ καὶ ἱερωτέρου καὶ τῆς πληρώσεως αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν συλλαμβανομένων σχεδίων καὶ τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Τὰ μεταξὺ ταῦτα συγκεντροῦνται καὶ κορυφῶνται εἰς ἓν κυρίως, τὴν θέλησιν τὴν ἀγαθὴν. Τὸ ποθεῖν καὶ θέλειν τυγχάνουσι παράγοντες ἀδιάσπαστοι παντὸς ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ βίῳ τιχτομένου καὶ μάλιστα τῷ δυσχερεστάτῳ, τῷ ἀγαθῷ.

Καθ' ἃ εἰσηγούμενοι εἶπομεν, τῶν μεγάλων καὶ ἐξαισίων καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ καὶ κοινωνικῷ κόσμῳ γεγονόσων προηγῆσαν ἀνατροπαὶ καὶ καταστροφαί, μετ' ἃς ἐπιπλήθει γαλήνη καὶ εἰρήνη, ὡς μετὰ τὴν τρικυμίαν ἔπεται γαλήνη καὶ ὅπως ὀπισθεν τῆς γαλήνης ἐκρύπτετο πρότερον τρικυμία. Τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας ἐν ἰδρωτὶ τοῦ προσώπου ἔτραγεν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Εἰς οὐδένα δὲ ἄλλον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἔλαβε σάρκα καὶ ὅσα ἡ αἰδὸς καὶ ἀναλλοίωτος αὕτη ἀρχὴ ἢ εἰς τὸν Ἕλληνα. Πόθος καὶ θέλησις ἐν ταυτῷ ἀκατάσχετος παρήγαγεν ἐν αὐτῷ εἰς τὸ εἶνε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὸν ἀγλαόμορφον ἐκείνον ἐν ἀνθρώποις κλασικὸν κόσμον, πρὸς ὃν βρῖνκει καὶ ρυθμίζεται ἔκτοτε ἡ τῶν χωρῶν μετ' αὐτὸν πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον δράσις τῶν ἀνθρώπων. Ὅτε δ' ὤχετο ἐξ αὐτοῦ ἀπιούσα ἢ πρὸς συνέχειαν τῆς πραγματώσεως τοῦ πόθου θέλησις, κατέπεσον τὰ πάντα καὶ κατρηπιώθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀγνώριστος κατέστη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἐν ἣ πρώτον ἐβλάστησεν ὅ,τι εὐγενές, ὕψηλόν καὶ μέγα ἐν ἀνθρώποις, ἐξ ἧς ἐξέλαμψεν ἐν παντὶ τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον. Ἐδέησε νὰ παρελθῶσιν αἰῶνες, μετ' οὓς τὸ μὲν διὰ τῆς σωτηρίου ἐπιδράσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἄλλης ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ κίβωτοῦ,

τὸ δὲ διὰ τῆς μεταλαμπαδεύσεως τῶν φώτων ἐκ τῶν χωρῶν, εἰς ἃς ἐκπονηθεῖσαι ἐφυγαδευθήσαν αἱ ἡμέτεραι Μοῦσαι καὶ Χάριτες, ὅπως συναισθηθῶσιν οἱ ἀπόγονοι τῶν τόσῳ ποτὲ θεραπευσάντων αὐτάς, τίνων καὶ ὁποῖων τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ὄντες οὗτοι. Καὶ ἤρξαντο οὕτως ἀναθρόσκοντες οἱ ὑπὸ τὴν τέφραν λαυθόντες σπινθήρες τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς φιλογενείας διὰ τῆς ἐπ' αὐτὴν βίαιας καὶ διαθέριμου πνοῆς τῶν διδασκάλων τοῦ γένους καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ εἶδε τότε ἡ ὑψηλὸς τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων. Ἐξίστατο ὁρῶσα ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἀναμοχλευομένους τοὺς πόλους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, τὸν ἄνω κάτω καὶ τὰνάπαλιν αὐτοὺς ἀναστρεφομένους. Ἐβλεπε τοὺς ἀναθρόσκοντας ἐκείνους ἐκ τῆς τῶς νεκρῶδους τέφρας σπινθήρας μετατρεπομένους εἰς ἐκπυρσοκροτήσεις οὐρανομήκεις, εἰς πυρσούς ἀναφλεγόμενους καὶ σελαγίζοντας εἰς τὸν ἄπειρον αἰθέρα ἤκουε κρότους καὶ μυκηθμούς ἀπὸ τοῦ Προῦθου μέχρι τοῦ Ταινάρου καὶ τῆς Λιβυκῆς θαλάσσης δαιμονιώδεις, διότι ἐτελεῖτο δημιουργία, διότι εἰργάζοντο Γίγαντες ἀληθῶς καὶ Τιτᾶνες, διότι Ἠραϊστοὶ ἐχάλευον κερανοὺς καὶ ὁ Αἰγαῖος πόντος καὶ ὁ περιβάλλων αὐτὸν χώρος κατὰ τὸν Ἰούλιον Βέρν ἐφλέγετο σύμπας ἐν πυρὶ. Τί λέγομεν; ἐτελεῖτο τότε πολλῶ μείζον ἢ δημιουργία, διότι ἀνίστατο καὶ ἠγείρετο ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς εἰς τὸν ἀναστάντα Σωτῆρα πίστωσης τὸ ἔθνος τὸ πρὸ τῆς ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὴν τιμῆσαν τὸν θεῖον λόγον, οἱ κρότοι δὲ τῶν συντριβομένων καὶ θραυομένων ἐν τῷ ἄδη ἀλύσεων τῆς νεκρικῆς καὶ μαύρης δουλείας περιήχουν εἰς τὰ πέρατα, ἐκίρτων δ' ἐκ τῆς χαρᾶς οἱ ὄντως ἄνθρωποι, οἱ ἀληθῶς πεπαιδευμένοι καὶ πεφωτισμένοι, ἠγαλλίων ἴστεμμένοι κεφαλαί, Γεώργιοι καὶ Κάρολοι καὶ Λουδοβίκοι, ἐχόρευον δαφνοστεφεῖς καὶ ἀθάνατοι ποιηταί, Βύρωνες καὶ Βερανζέροι καὶ Θεῖρσοι* ἐντεινόντες τοὺς περιηχούντας τὰ πέρατα κρότους τῶν καταλυομένων ἀλύσεων εἰς μέλη λυρικά θίγοντα ὑπερανθρώπως τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ μέχρις ἀψικαρδίας παραφέροντα αὐτὴν. Ὡ πόσον ἡ δημιουργία ἐκείνη, ἡ ἔ-

* Ὅποιος ἔνθεος φιλελληνισμὸς ὑπεγόρευεν εἰς τὸν Θεῖρσον τὸ ἐξῆς συγκινητικώτατον ἐπίγραμμα εἰς τὴν τοῦ Ρήγα καὶ τῶν περὶ αὐτὸν θυσίαν!

Ρήγα τῷ Φεραίῳ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀπολοκότων.
«Ὅστιοι ἐλευθερίῳ θηρώμενοι ἀγλαόμορφοι,
Ἐῦρον ἐνὶ φυλόχοις ὀκρίεντα μόρον.
Χαίρετε, θηρευταί, κοιμώμενοι, εἰσέκεν Ἠὼς,
Ἐλθῆ ἀπ' Οὐλύμπου λαμπρὰ ἀνισχομένη,
Καὶ τότ' ἐγαρόμενοι πολλῶν βρομῶ ὀρνομένων
Δαίμονες ἐς ἄγραν σπείυετ' ἀλεξίκακον.»

(Πρὸς τὸν ἐπιζήσαντα στρατηγὸν Παρραιβὸν ὀπαδὸν τοῦ Ρήγα.)

ΠΟΘΟΣ ΚΑΙ ΘΕΛΗΣΙΣ

(Ἐπὶ τῇ 28ῃ Μαρτίου)

Ἐν τε τῷ φυσικῷ καὶ τῷ ἠθικῷ καὶ κοινωνικῷ κόσμῳ τυγχάνει πολλὴ τις ὁμοιότης. Οἱ γεωλόγοι καὶ φυσικοὶ λέγουσιν, ὅτι ἴαν ὁ πλανήτης ἡμῶν δὲν ἐξήμει καὶ ἐξεσφενδόνα διὰ σεισμῶν ἀδιαπαύστων τὰ ὡς Τιτᾶνας καὶ Γίγαντας παλαιόντα ἐντὸς τῶν στέρνων αὐτοῦ στοιχεῖα ἴαν τὰ νέφη τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς κόσμου δὲν συνεκρούοντο καὶ προστριβόμενα πρὸς ἄλληλα δὲν παρήγον ἔστω καὶ λαίλαπας καὶ θυέλλας καὶ καταγιγίδας καὶ τυφῶνας, ἢ μὲν ἀτμόσφαιρα δὲν ἤθελε καθαίρεσθαι, ἢ δὲ γῆ τὸ μὲν θὰ ἀνετινάσσοτο, τὸ δὲ θὰ κατεκαίετο καὶ κατεξηραίνετο. Καὶ ὁ ἠθικός καὶ κοινωνικός ὡσαύτως κόσμος ἐπλάσθη ἔχων πρὸς ἰσορροπίαν τοὺς σεισμούς αὐτοῦ καὶ τὰς λαίλαπας, τὰς θυέλλας, τὰς καταγιγίδας, τοὺς τυφῶνας. Τίς οἶδεν ὁποῖας τοιαύτας ἀναστατώσεις ὑπέστη ὁ ἠθικός καὶ κοινωνικός κόσμος, οἷαι αἱ ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνημονεύομεναι τοῦ Σισώστριος καὶ τοῦ Ξέρξου, τοῦ Ἀττίλα καὶ τοῦ Ζεγγισαχάνου καὶ τοῦ Ταμερλάνου καὶ ἄλλαι; Τίς οἶδε τί ἱστορικῶς συνέβη, τί ὑπέστησαν, μέχρις οὐ προελάσαντες ἀπὸ τοῦ βάρους τῆς μεγάλης καὶ εὐρείας ἠπείρου τῆς Ἀσίας οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες κομίσαντες ἐξ Ἀνατολῶν ἀπὸ τῆς παμπρώτης αὐτῶν κοιτίδος τὸ φῶς, μεταλαμπαδεύσαν αὐτὸ ἀποκαταστάνας ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἠπείρῳ καὶ εἰς πυρσὸν περιφανῆ ἐν αὐτῇ ἔστησαν;

Ἄλλ' ὡς δὲν πύονται αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ μετὰ τρομερᾶν ἀναστατώσεων ἐργαζόμεναι καὶ συνεχίζουσαι τὴν ἐν τοῖς στοιχείοις ἰσορροπίαν καὶ οἰκονομίαν, οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν ὁ ἠθικός καὶ κοινωνικός κόσμος. Οὐδὲν ἐν γένει ἐν τῇ φύσει αὐτομάτου, οὐδὲν

γερσις και νεκρανάστασις εκείνη έθεοποίησε τούς άπογόνους αυτών των ήρώων και ήμι- θιών, των Θησέων και 'Αχιλλέων και 'Α- γαρμεμονών, των Θεμιστοκλέων και Κιμώ- νων και Περικλέων, των Λεωνιδών και 'Α- γησιλάων και Φιλοπομπέων, των 'Επα- μειωνιδών και 'Αλεξάνδρων! 'Ω πόσον τερψιθώμων ελπίδων ενέπλησε τὰ στήθη των εις τούς ατέρμονας και άειθαλεις λειμώνας του προτύπου ελληνικού κάλλους εντροφών- των υπερόχων της ανθρωπότητας νόον!

'Αλλά τίς θεότης, τίς δύνανεις υπεράν- θρωπος επενήργησεν εις την δημιουργίαν έ- κείνην, εις την μοναδικήν εκείνην νεκρανάστα- σιν; Πόθος μὲν άφ' ενός εἶπερ τις και άλλος εὐσεβής και ιερός, αλλά και θέλησις άκρά- δαντος και αδιάσπαστος προς πραγμάτω- σιν αυτού, των πάντων άπερίοπτος αυτή παρὰ τὸ νικᾶν και άπερίτροπος συνήγειρε λαίλαπας και θυέλλας και καταγίγδας, διότι τοιαύτη στοιχείων δειται δημι- ουργία τοιαύτη τοιαύτης συγκρούσεως ά- νάγκη, όπως εκπορευθῆ εις φῶς κόσμος μέ- γας εις έρεβος σκοτεινότητας μοιραίως πρό- τερον βεβουθισμένος. Και έπρεπε νὰ εἶνε έ- ζαιρετικῶς, εξαίσιας θελήσεως εκείνοι οἱ άν- δρες, όπως τολμηθῆ νὰ τελεσθῆ τὰ θαύμα- τῶν θαυμάτων του κόσμου. 'Επρεπε θεῖα μοῖρα και βουλήσει νὰ τύχη εις Γέρας του Μωριά νὰ λέγη, ὅτε καθιερωμένο εν τῷ προφήτῃ Ηλία της 'Υδρας, ὡς ὁ πάλαι πρόγονος αυτού Σωκράτης, «δὲν δέχομαι νὰ αποδράσω της εἰρηκτής, διότι έτυχον κυ- βερῶντες κακοὶ και άπερίσκεπτοι» έπρεπε νὰ τύχη εις Ζαίμης, ὅπως περιεβῶν εις την ύπάτην της Πατρίδος άρχῆν, διδῆ την χείρα εις τὸν αμείλικτον αυτού πρότερον διώκτην Καραϊσκον και περιζωννῆ αυτὸν ιδίᾳ χεiri τὸ ζῆρος της στραταρχίας της Ρούμελης. 'Επρεπε νὰ υπάρχη Κοραῆς, ὅπως ήλεκτρίχη διὰ των θεῶν αυτού επι- στολῶν και συγκινή υπὲρ Πατρίδος βαθέως τὰ λείψατα του ατιθάσσου υἱοῦ του 'Ανδρού- τσου στήθη' έπρεπε νὰ υπάρχη, διδάσκα- λος ὄντως γένους, οἷος ὁ Κούμας, ὅπως εξα- πτη προς δρᾶσιν πατριωτικῆν, προς μίμη- σιν άχιλλείων τὸν Βριάρεων του 'Ολύμπου μαχητῆν Νικο-Τσαῦν. 'Επρεπε νὰ υπάρχη Γεννάδιος, ὅπως διασείων τούς θόλους του ναοῦ του 'Αγίου Γεωργίου εν Ναυπλίῳ ὡς άλλος Σαμφῶν διὰ των εκ μυχιῶν ψυχῆς και καρδίας συγκινητικωτάτων αυτού ρητορι- κῶν άποστροφῶν έμφυσηση θάρρος και πα- ρορημῆσιν τούς εν άθυμια διακειμένους πο- λεμάρχους εις δρᾶσιν σύντονον, ενφ ὁ 'Ι- βραῖμ πασᾶς εξετεινέτο πρό του Ναυ- πλίου και ὡς από τριχός, μόνου του φρου- ρίου τούτου, εξήρτητο ή του 'Εθνους υ- παρξίς. 'Επλασεν ὁ δίκαιος Θεός εν τοῖς περιδόξοις εκείνοις χρόνοις, προς τέ- λειον του θεῖου αυτού μυστηρίου, οὐχι κοι- νούς και συνήθεις βροτούς, αλλά λένοντας φοβερούς και δελφίνας θαυμασίους, ὅποιοι οἱ κοσμοδόητοι Μαυρομηχάλοι και Βοτσά- ρεις, οἱ Μιαούλαιοι και Κανάραιοι και ὁ άλλος άπειροπληθής εκείνος έσμός των άμειψτων, άπειροπληθής στρατιωτικῶν και πολιτικῶν της Ελληνικής παλιγγενεσίας άνδρῶν. Και έτελεσθη διὰ της άκραδάντου εκείνης θελη-

νως ὁ εὐσεβής και ιερός πόθος, και ήρξατο, ὡπερ τὸ δυσχερέστερον, ή δημιουργία εκείνη και ήθελεν αποτελεσθῆ και συμπληρωθῆ υπό των Γιγάντων εκείνων, αν σατᾶν δὲν εφθό- νει τὸ έργον και δὲν έπαύεται έλλογῶσα κατ' αυτού δρόκαινα άπαισία και 'Υδρα λερ- ναία, ή εκπροσωπούμενη ενι υπό των περι- τόν Μετερίχων 'Ιερά Συμμαχία.

'Αλλ' ὅ,τι μὲν ήν ανθρωπίνως δυνατόν και άνοστον εξετελεσθη υπό των άθανάτων και άνοστον εξετελεσθη υπό των άθανάτων ήμῶν εκείνων πατέρων ὑφ' ήμῶν δὲ τί έρ- ρέχθη; τί δέον έτελεσθη; Τὸ δια τηλικαύ- της τλησιπονίας αναθρόν και αναγεννηθῆν εκ της τέφρας έθνος ανέλαθεν εκ νέου με- γίστην ιστορικῆν άποστολήν' ανέδεξάτο πρό του κόσμου και της ιστορίας καθήκοντα και υποχρεώσεις μεγάλων καθ' ὅλου εθνικῶν πα- ραδόσεων. Αυτό παιδεύσαν πάλαι κατά μι- κρὸν σύμπαντα τὸν κόσμον, αυτό και διδά- ξαν αυτὸν πάλιν διὰ θυσιῶν πατριωτισμοῦ άμυθῆτων, δι' άνδραγαθημάτων πρωτακού- στων, ὡρπιλεν, επί ποιηῆ άλλως στασιμό- τητος, μαρσμου και προώρου καταδύσεως, νὰ προάγη συνεχῶς την ιδίαν δημιουργίαν και τελείαν άποκατάστασιν. Οἱ γίγαντες δημιουργοὶ της Πατρίδος σάρκα φοροῦντες και μη εκ δρυός και πέτρης πεφυκότες εἶδε θᾶττον ή βράδιον νὰ εκλείψωσι και εξέλιπον υποκύψαντες τέλος υπό τὸ βᾶρος και τὸ μέ- γεθος των τραυμάτων αυτών και πληγῶν. 'Ηρείσθησαν μόνον οἱ επίγονοι εις την κατά- τὸ δυνατόν παρατεθειαν αυτοῖς υπό των πατέρων μικρᾶν και πενιχρᾶν τράπεζαν, κα- θεσθέντες δ' οὔτοι περι αυτῆν διήγον και διάγουσι και διατελοῦσιν ευαχούμενοι, οὐδ' ενωτιζονται τὸ παράπαν της περιξ άδιαπαύ- στου των ὄπλων κλαγγῆς και του άλλου τῶν υπὲρ της καταλήψεως της πατρίδος αυτών οὐσίας συναγεμῶν. 'Η εθνεγερέσια εγένετο και κατ' αυτῆν προσεκλήθησαν διὰ σάλπιγ- γος άρχαγγέλου από Προϋθου πάντες οἱ υπό δουλείαν εν τῇ 'Ανατολῇ λαοί' εν τούτοις οὐδεις άλλος πλην του 'Ελληνός εχῶρησεν εὐθῆ προς τὸ υπὲρ πατρίδος και ανθρωπι- σμου καθήκον και επί δεκαετα ετών εις πλῆ- ρωσιν αυτού οὕτως εντίμως και θαυμασίως των πάντων στερούμενος ενέμεινε. Τούναν- τίον μάχιστα, και έπροδῶν οἱ άλλοι και διέβαλλον και εφθεδιούρων και ήτλειάζον αυτὸν, πτήσσαντες πρό των τυράννων και εκλιπαροῦντες παρ' αυτών ψυχία έλέους εις αντιδῶρον της ευτελείας αυτών. Και ὅμως νῦν οἱ τοιοῦτοι χειραγωγούμενοι και βοηθού- μενοι υπό των ροβουμένων τὸ ήμέτερον εν τῷ μέλλοντι μεγαλείον και την ήμετέραν επι- κράτησιν, τολμῶσι νὰ διαμρισηθῶσι προς ήμᾶς οὐ μόνον την εθνολογικῶς και ιστορικῶς ανήκουσαν ήμῖν πατρῶϊαν οὐσίαν, αλλά και αυτῆν ταύτην, την δια τοςούτων και τηλι- κούτων θυσιῶν κτηθεισαν ήμῶν μικρᾶν υπαρ- ξιν. Και συνερίζονται μὲν προς άλλήλους οἱ εναντιοι ήμῶν, τίς πρώτος και πλειότερον νὰ επιδαφιλευθῆ εις τούς πρό μικροῦ τούτους αξέστους ποιμένας, κτηνοτρόφους και αγρό- τας δι' ιδία τέλη χάριτες και βοηθείας, αλλά φιλοτιμούνται και αὐτοί, ὅπως δει- κνύονται σήμερῃ αξίοι εν πᾶσι της ένα- μιλίου χειραγωγίας ταύτης και προστασίας.

'Ημεῖς δ' ἐτέρωθεν, τὰ τέκνα των ήμι-

θέων και ήρωικῶν προμάχων, τί ποιούμεν εις άποτέλειαν του έργου, του ὁποῖου εκεί- νοι μόνον και άποροι των πάντων τῶσφ θαν- μασίως καθήρξαντο και εις ικανῆν αναδρο- μῆν ήγαγον; Οὐδέν ή σχεδὸν οὐδέν. Πῶς διακρίνεται πάντες οἱ της διοικήσεως κλάδοι μετὰ έβδομηκονταετῆ ανεξάρτητον πολιτι- κὸν βίον, τοῖς πᾶσι γνωστον. Πῶς εἶνε ή άρτία, εὐρυθμος και λυσιτελής στρατιωτικῆ ήμῶν σύνταξις και ὄργανωσις; Πῶς ή προ- σήκουσα εις ήμᾶς ναυτικῆ παρασκευῆ θαλασ- σίους τὸ πλειστον ὄντας; Πῶς τὰ τηλεβολο- χυτήρια και ὀπλοποιεῖα και εργοστάσια ερειῶν και δερμάτων και άλλων προς χρῆσιν τῶν πολεμικῶν δυνάμεων χρεωδῶν; Πῶς ή πα- τριωτικῆ και ενθερμος και ὑψηλόφρων και ελληνοπερηθῆ παιδεύσις; Πῶς τὸ παλλάδιον παντός εθνους ὄργωντος διὰ της ενομιᾶς και ευκοσμίας εις πρόδον, ήμέρωσιν και πολιτι- σμόν, ή εμβριθῆς, ή εκ πείρας δεδοκιμα- σμένη δικαιοσύνη και δικαιοδοσία; Πῶς ή μετὰ φειδῶς εὐσυνειδήτου και τιμίας οἰκο- νομία του δημοσίου πλούτου, τὸ άποσταγμα τούτων ιδρώτων του λαοῦ; Και ἵνα ὑλι- κώτερον εκφρασθῶμεν, ὅποια πατριωτικῆ ἐπιμέλεια και ὀσθη ενδελεχῆς μερίμα κα- τεβλήθη μέχρι τούδε υπό των πολιτευσαμέ- νων, εἰμῆ υπό ιδιωτῶν, περι επιστημονικῆς και συστηματικῆς γεωργίας, περι εντέχνου και ευμεθοδου βιομηχανίας, περι άδρας και ευρώστου εμπορικῆς ναυτιλίας και δῆ της άτμηλάτου και ὄντως πανελληνίου ατμο- πλοικῆς εταιρίας, σπουδαίως υπό του εθνους και του δημοσίου επικουρουμένης και οὐχι δι' ιδιωφελειαν και ελεεινὸν πάντοτε κομμα- τικὸν σκοπόν; Αἱ τρεῖς αὐται πρό παντός άρτηρία, δι' ὧν διοχετεύεται εις τὸ εθνικὸν σώμα ή ευεξία, ευρωστία και ζωῆ, πῶς και τότε έρεδικοῦσαν την πατριωτικῆν και πα- τρικῆν προσοχήν των τὰ δημοσίου διαχειρι- ζομένων; Τὰ πάντα εξ ατομικῆς μέχρι τούδε πρωτοβουλίας προήλθον, εκ του λαοῦ, ανα- λογησθῶμεν δὲ ὁποῖον και ήλικον τὸ αποτέ- λεσμα, ἵαν τοιούτων ευγενῆς και ευπλάστων ὑλικῶν περιεπιπτεν εις χειρας θεοφοδοῦμενων κυβερνητῶν! Εἶνε άριστον έργον βεβαίως και μέσον οἱ σιδηροδρομοὶ και αἱ άλλαι ὁδοὶ και λεωφόροι, αλλά ποιούμεν τὸ των 'Α- θηνητῶν, οἱ ὅποιοι πρὶν ανεύρωσι πηγᾶς ὑδάτων, κατεσκευάσαν μεγάλας, πολλὰς και περικαλλεῖς βρύσεις και δεξαμενάς. 'Επειδὸ- θημεν εις μόνην την πολιτικῆν, εννοεῖται, την βωμαικῆν, και ήδη τυρβάζομεν πάλιν περι συναλλαγᾶς και συνδυασμοῦς, και δῆ τούς περιφήμους επί ήθικῆς και εθνικῆς άρ- χᾶς και σκοποῖς μικτούς, προς άδιάπαστον τουτέστι ήθικῆν και κοινωνικῆν εξαχρειώσιν και κηφνητικῆν άργομισθίαν του μοναδικου άλλ' εἶπερ τινός και άλλου άτυχούς τούτου λαοῦ. Οὕτω διάγοντες και βίον άβίωτον βι- οῦντες αυτοκτονούμεν, ὡς οἱ εγωιστικῶς αυτοκτονοῦντες, εις μόνον τὸ ἴδιον και άτο- μικὸν συμπερον άφορῶντες. Οὕτω ποιούντες καταδιβρώσσομεν ὡς οἱ πολύποδες τούς ήμῶν αυτών πλοκάμους, φθομεν δὲ άμέρινοι, ενφ πράγματι αἱ οικίαι ήμῶν έμπίπρυνται, ενφ περίξ άλλοι πυρετωδῶς εργάζονται, ὅπως ὡσι πανέτοιμοι εις την βρέμουσαν ήδη και δσον οὕω επικειμένην καταγίγδα.

Λέγουσιν ὅτι εν ταῖς ὄχθαις του 'Ινδου υπάρχουν δάση καρῶν, εν οἷς διατινῶνται σμῆνην πιθήκων. Οὗτοι τὸ μὲν χαριεντιζό- μενοι, τὸ δὲ πολεμοῦντες, εκσπονδῶσιν κατ' άλλήλων βροχῆν καρῶν, άλλ' εν τῇ θερμῇ του έργου εξολοθθαίνοντες πολλοὶ κατακρη- μνίζονται εις τὸν ποταμόν και γίνονται ά- φαντοι παρασυρόμενοι ὀρμητικῶς, τότε δὲ μόνον αναχαιτίζονται και στρέφουσι πάντες τὰ βλέμματα σύννοες και κατηφῆς προς τούς άποχομένους ὀμοφύλους, άλλ' άφου οὗτοι εξαφανισθῶσιν, επαναλαμβάνουσι τὸ έργον αυτών οἱ γεννάδοι άλλεπαλλήλως κατὰ συ- λείαν. 'Οταν απειλῆ και ήμᾶς ανάγκη έπειγούσα και κινδῦνος, ὡς τῷ 1866 (επί της κρητικῆς επαναστάσεως), περι χρημάτων πόρου σκοποῦμεν προς εθνικὸν στόλου κατα- σκευῆν και συνιστῶμεν σωματεία προς τούτο και επιτροπᾶς! και τρέχομεν άνω και κάτω και δῆ και κίβωτια παντοῦ εκτιθέμεθα προς συλλογῆν χρημάτων και αυτὸ ἔστω του της χήρας ὀβολοῦ. Παρελθόντος ὅμως του με- τῶρου, εξαπλούμεθα πάλιν εις την λιμακάδα μακαρίως και τὸ πολὺ μόνον, ὅτε λ.χ. με- τακομίζεται τὸ ἱερόν του Πατριάρχου σκῆνος εξ 'Οδησσοῦ συγκινοῦμεθα και εξανάπτρομεν (fumo senza rosto), ή ὅτε τὸ εὐδρόμον ὁ Μιαούλης επιχαρῆ (τῷ 1884) τὸν νομίζο- μενον άργοναυτικὸν αυτού πλοῦν, ὡς και πά- λιν παρασκευαζόμεθα νὰ γαλθανισθῶμεν επί τι δι' εμφαντικώτερου ἑορτασμοῦ της μεγά- λης ήμῶν ήμέρας, της 25 Μαρτίου, ενφ ὄπισθεν ήμῶν προς βορρᾶν άπαντῶσιν άλλοι εμπράκτως δι' αγοράς 150 χιλ. περιστροφι- κῶν Μάνλιχερ ὄπλων και άλλοι άχυροῦνται και ὀπλιζονται μέχρις ὀδόντων ὡς άστακοὶ! 'Η εμπρέπουσα μνήμη και άνάμνησις των μεγάλων του εθνους γεγονότων, ὡς τὸ εξαί- ρετικῶς τοιούτον, ήν έθος ἱερόν των μεγάλων ήμῶν προγόνων, αλλά προς αληθῆ κεντρι- σμόν και έργω μίσησιν και οὐχι προς τύπου απλου και άχαριτος εκτελεσιν.

'Επί της μακαριτίδος Οἰκουμενικῆς ὁ εν αυτῇ ὑπουργός των στρατιωτικῶν ευφῆς, δραστήριος και ευγλωττος μακαρίτης Χ. Ζυμβρακῆκης εν τινι συμβουλίῳ, ὅτε εις ὄξυ- τατον σημειον εἶχον περιεβῆ τα καθ ήμᾶς και ή σπανία εκείνη ευκαιρία έσπευδε προς λῆξιν, ειπε προς τούς συναδέλφους περίπου τὰ εξῆς: 'Ημεῖς συνήθημεν ενταῦθα ανα- δεξάμενοι την εκτελεσιν μεγάλου και ὑψηλοῦ καθήκοντος. 'Εσμέν διάδοχοι μεγάλων πα- τέρων και παρ' αυτών συν την ανατροπῆ και τη διαπαιδαγωγῆσι ελάδομεν την υποχρέω- σιν νὰ συνεχίσωμεν και άγάγωμεν εις πέρας τὸ ήμιτελές εθνικὸν έργον, σταθμόν απλῶς ποιήσαντες και τούτο οὐχι προς άνάπαυλαν μόνον, αλλά και παρασκευῆν. 'Αποφασίζο- μεν νὰ υποβληθῶμεν εις πάσας τὰς θυσίας τὰς ὁποίας εκείνοι υπέστησαν, ὁ μὲν ναύαρ- χος (ὁ γέρον Κανάρης) νὰ μείνη πάλιν ανυ- ποδότης, ὡς ὅτε έπορευέτο εις την εν Χίφ ὀλοκαυτῶσιν, εἰώ δὲ νὰ τρώγω καρδοκοκκα πάλιν, ὡς έποῦν μικρὸς εν Σφακίαις, νὰ εγκαταλίπωμεν δὲ μέγαρον και μέλαθρον και

εὐμαρξίας; Τότε εἶνε καλῶς, άλλως πρέπει νὰ καταθέσωμεν την εθνικῆν εντολήν. 'Εγέ- νετο λοιπὸν τὸ δεύτερον και ήρξατο τὰ πε- τσώματα πάλιν και τὰ παραπλήσια, τὰ μέσα κ' εξῶ εν Θεσσαλία και αἱ ενεργεῖαι προς εξεγερσιν πάλιν της Κρήτης, της παν- τοτεινῆς δηλαδῆ ταύτης ακιχῆτρας. Οὕτω καταρρεύσαντος του χρόνου, εφθασαν τέλος αἱ ρωσικαί στρατιαὶ προς του 'Αγίου Στε- φάνου, ήμεῖς δὲ μὴ έχοντες και διατυπώσω- μεν αξιώσεις και τίτλους δικαίους, περιωρι- σθημεν εις τὰς συνήθεις εκλιπαρήσεις έπαι- τοῦντες ψυχία εκ της διατιθεμένης πλουσίας τραπέζης!

'Αλλ' ὅπως εἶνε γνωστον και εν αρχῇ εἶπο- μεν, οἱ εθνικοὶ πόλιμοι, και μάχιστα αἱ επανα- στάσεις, εἶνε δημιουργία και κατ' αυτῆν εἶνε των ὧν οὐκ άνευ αἱ άνατροπᾶι, οἱ κα- τακλυσμοί, αἱ καταδύσεις και αναδύσεις, ὡς δὲ σοφώτατα ελεγεν ὁ γέρον Κολοκοτρώνης, γάμος χωρίς σφακτὰ δὲν γίνεται. 'Απαιτεῖ- ται προς τούτο πρώτον μὲν και κυρίως έρ- γασία εὐσυνειδήτου και παρασκευῆ, απαι- τεῖται διηνεκής και έντονος ανάπτυξις των ὑλικῶν ήμῶν πόρων, τούτων δὲ γενομένων, άποφρασις και τόλμη προς θυσίαν εις τὸν βω- μόν της Πατρίδος και τὸ μεγαλειον αυτῆς. Οὐδέν έθνος έχει αναλόγως τοςούτους ζα- πλοῦτους, και φιλογενεῖς. Τίς ὅμως μέχρι τούδε εκ των δυναμένων νὰ εἰσακουσθῶσιν εψήφισεν εις τὸ οὐ; αυτών ποτε, ὅτι δὲν έχομεν ανάγκην οἰκοδομημάτων πολυ- τελῶν προς ὑστεροφημίαν, άλλ' ὄπλων, τηλεβόλων, ἱππων, πλοίων, πολεμοφοδίων και των παραπλησιῶν, δι' ὧν και τὰ μέ- γαρον και μέλαθρον ασφαλίζονται; Οὐδεις, και παράδειγμα, ὅτι ενφ υποχρεῖσθην εν Αἰγύπτῳ, εν εξάμει βεβαίως, πλῆθος τορπι- λοβόλων, μόλις θὰ δυνηθῆ νὰ κατασκευασῆ ὁ ναυτικὸς βασιλοπαις εν και μόνον διὰ των πενιχρῶν του 'Εθνικοῦ Στόλου μέσων, ενφ θέλομεν ιδεῖ, ὅποσα εκ χαρᾶς και συγκινή- σεως δάκρυα θέλει αποσπάσει ή πρό της Τήνου εμφανίσις της μαγευτικῆς ὄνομα και πράγμα των θωρηκῶν ήμῶν τριάδος από των σφηαλμῶν των εκεί πανηγυρίζονταν την διαδὰ των μεγίστων ήμῶν ἑορτῶν Πανελλή- νων. 'Εξακολουθοῦμεν βεβαίως νὰ έχω- μεν και ποιώμεθα περι πλειστον τὸν εθνικὸν ήμῶν πόθον, άλλ' ή πίστις άνευ έργων, άνευ θελήσεως εἶνε νεκρά, εἶνε εἶπερ τι και άλλο χιμαῖρα. 'Ο πόθος εἶνε δυνάμει τι ὄν, άλλ' ή θέλησις εἶνε ενεργεῖς αὐτὸ τούτο τὸ ὄν. 'Η εν λόγῳ δὲ θέλησις ή περι τοιούτων ὑψη- λῶν και εξοχον πόθον στρεφόμενη δι' οὐδε- νός άλλου εκδηλοῦται ή δια χρηστῆς καθό- λου πολιτείας, διὰ σφῆρονος, λελογισμένης και προσηκούσης προς τὰ επί θυραῖς εν γενει- του λοιποῦ περι προῦπολογισμῶν και ἰσοζυ- γίων μόνον, αλλά περι του μέλλοντος του καθόλου 'Ελληνισμοῦ. Διὰ τοιαύτης ελλη- νοπρεπούς της θελήσεως εκδηλώσεως, δει- κνύοντες οὕτως ὅτι έχομεν πλήρη συνειδησιν της κατά την 'Ανατολήν μεγάλης ήμῶν άποστολῆς, θὰ δυνηθῶμεν νὰ αντιμετωπι- σωμεν ευθαρσῶς τὸν επικριμαζόμενον φοβερὸν τυφῶνα και κατασχωμεν την εμπρέπουσαν ήμῖν πάλιν εν τῷ κόσμῳ θέσιν, την θέσιν

ην οἱ πατέρες ήμῶν πρесеλεύσαν και οἱ μεγάλοι πρόγονοι τῶσφ ελάμπρως και μο- ναδικῶς κατείχον. 'Αλλως τετελείεται. «Νῦν κρίσις του κόσμου τούτου εἶπτι, νῦν ὁ άρχων του κόσμου τούτου (ή αφίλοτιμία και ή άβελτηρία) εκβλήθησεται εξῶ» και την τράπεζαν δὲ αυτού καθεσθῆσονται μόνον οἱ τίως ὑφ' ήμῶν θεωρούμενοι τυφλοὶ, χωλοὶ και άνάπηροι. 'Ανάγκη έπείγουσα νὰ δια- φεύσωμεν και άρδην αναίρεσωμεν ὅ,τι φρο- νοῦσι και λέγουσι περι ήμῶν κατά την 'Ε- σπερίαν. 'Η α' 'Εφημερίς των Συζητήσεων» ελεγε πρό μικροῦ εν σπουδαίᾳ εντεύθεν αντα- ποκρίσει, α' 'Επιθυμοῦσιν (οἱ 'Ελληνες), αλλά δὲν θέλουσι την επί της 'Ανατολῆς επικρά- τησιν αυτών, ὑπάρχει δὲ διαφορά μεταξύ πόθου και θελήσεως. Οἱ 'Ελληνες προείλοντο ανέκαθεν των πραγμάτων τὰς αφηρημένας θεωρίας. 'Αθλίους θὰ ελόγιζον εαυτούς, εἰ ζῶν εν ταῖς άνηλοῖς και μελαγχολικῆς ήμῶν χώραις, εν αἷς τὸν ρεμβασμόν αντικα- θιστᾶ ή εργασία και ή εν πᾶσι σπουδῆ». 'Οθεν αναμνησθῶμεν εν έργῳ και οὐχι εν λόγῳι και παροδικαῖς επιδείξει της Μεγά- λης της 25 Μαρτίου ήμέρας. ἵνα μη συν τῇ ὁ μη γένοιτο άφανείξ και γέλωτα άπλε- τον και σαρδόνιον τοῖς εχθροῖς ὀφλήσωμεν.

B. ΨΙΛΑΚΗΣ

ΦΩΤΕΙΝΗ (ΑΙ ΤΗ ΗΜΕΡΑ)

A

'Ο Μάτιος εἶνε περι τὰ τέλη του. Καύσων πρό πολλοῦ δὲν έβρεξε. 'Η άπέραντος πε- διας εἶνε εσπαρμένη, αῦρα δὲ ελαφρὰ κινεῖ επιχαριτως τον χρυσιζοντα ὠκεανὸν των στα- χῶν. Οὐδεις κρότος ταράττει την ήρμιαν της φύσεως! μόνον εκ τινος συστάδος δέν- δρων άκούεται τὸ φορτικῶς μονότονον, τὸ ατελεύτητον του γρύλλου τρέτισμα.

Οἱ ἵπποι μας κεκμηκότες ήδη εκ του κα- μάτου και του πνιγηροῦ καύσανος, μόλις ε- τασυρον τὸ βαρὺ ὀδοπορικὸν ὄχημα ήμῶν. Μετὰ τετραήμερον ὀδοποριαν ανα τὰ περίξ χω- ρία, έπίστρεφον εις Γ... μετὰ του φίλου μου Δ. παλαιοῦ κατοικοῦ της πόλεως, μεθ οὐ εταξειδεῖα δι' εμπορικᾶς υποθέσεις. Δικιν- ζόμενος εκ του συνεχούς δονισμοῦ της άμά- χης, βαθέως ὑπωπια, ὅτε δὲ εφθάσαμεν εις την πόλιν εἶδενσε νὰ μ' εζυπνήσουν.

'Ο φίλος μου ήξευρε πολλὰς ιστορίας και ήγάπα νὰ διηγῆται, χάρις δὲ εις την άδυ- ναμίαν του αυτῆν, δὲν ήσθάνθη σχεδὸν την εκ του ταξειδίου άνίαν. Μεταξὺ των ιστο- ριῶν, μία με συνεκίνησεν εις άκρον και ταύ- την θὰ εκθέσω, ὡς την ήκουσα από τὸν φίλον μου. Εἶνε ιστορία νεᾶς κόρης, απλῆ και άπερίττος. 'Αν εκ ταύτης συγκινήθῃ ὁ αναγνώστης, τούτο θα ὀρεῖται εις τὸν φί- λον μου μάλλον, εις οὐ την διήγησιν οὐδέν επρόσθετα.

'Επί ὀμαλοτάτης κοιλάδος, ήν περιστε- ροῖ μικρὸν εκ φιλυρῶν δάσος, κείται τὸ χω- ριον Σ. απέρον περι τὰ εἰκοσι βέρστια της παρாலίου ρωσικῆς πόλεως Γ... Τὸ χωρὸν αποτελείουσι πενήτηκοντα περίπου καλύβαι

1 'Ορα την κατάστασιν του πολυθρῦλλου και πο- λυβασανίστου ἱεροῦ ἱδρύματος εν τῇ 'Ακροπόλει, ν ή επιτροπῆ του εθνικοῦ στόλου και τὸ έργον της», αρθ. 3650, Μαρτ. 18.

χωρικών, και τινες οικίσκοι ανήκοντες εις τους σχετικώς ευπορώτερους. Μεταξύ των τελευταίων συγκαταλέγεται και ο οικίσκος του ἀποστράτου λοχαγού Γρόμωφ.

Ο Νικόλαος Κυρίλλοβιτς Γρόμωφ ήτο γέρον εβδομηκοντούτης. Γενναίως υπηρετήσας την πατρίδα του εις τὰ Καυκάσια και διαπρέψας εν Κριμαίᾳ, έλαβε πρό δεκαετίας την άφεισιν του, και άπεσύρθη εις τό χωρίον του όπου έκτοτε διέμεινε, πενιχρῶς άποζών εκ τῆς συντάξεως και του μικροῦ κτήματός του, κληρονομίας του πατρικῆς.

Είχεν ο γέρον σύζυγον, άξίαν του σύντροφου, την Αικατερίναν Ιβάνοβαν, πεντηκοντούτιδα, ζωηροτάτην άλλοτε, αλλά ήδη κερηφύται υπό τό βάρος ζωῆς επιπόνου, άν και σώζουσαν εισέτι τά ίχνη άληθοῦς καλλονῆς. Ο γέρον ήγάπα και εισέβετο την σύζυγον του, όχι δε μόνον ήκουε την γνώμην της εις πάν ζητήμα, αλλά και σθεδόν πάντοτε υπεχώρει. Η Αικατερίνα Ιβάνοβνα, υπό τῆς πείρας και των πικριών του βίου διδαχθείσα, ήτο γυνή πρακτική, ένψή καρδιά του γέροντος έτηρει μέχρι γήρατος όλον τόν ένθουσιασμόν της νεότητος, σικτωσά εις πάν ιδεώδεις, εις πάν ύψηλόν.

Εν μόνον τέκνον είχον οι γέροντες, την μικράν Φωτεινήν, τό χάρμα του οικου των, άκτινα μιαν σελαγιζούσαν εις τό ήμίφως του άναρτου των βίου. Την ελάτρευον άμφοτέροι, φιλοτιμούμενοι τίς πλείονας να τῆ διαψέκωση θωπέαις. Και βλάπτει μέν σπηθως ή τακτική αυτή, αλλά ή φύσις της Φωτεινῆς ήτο εξ εκείνων άς αί θωπέαι δεν φθειροσιν. Μικρά ήτο ζωηρά και εύθυμος, είχε δε συνήθησιν εις την οικογενειακήν εκείνην εγκάρδιον θερμότητα, ήν έθεώρει ως τό κυριώτερον ταῦ βίου της θέλητρον.

Δεκαπενταετις, ήτο άληθης καλλονή. Μάλλον ύψηλή, είχαν άνάστημα εύλύγιστον πρόσωπον ώσειδες, ρόδινον, πλαισιούμενον υπό κόμης ξανθῆς πιπτούσης εις βοστρύχους επί των ώμων, και ορθαλμούς μεγάλους, μελανας γλυκυτάτους, αλλά ο καλλίτερος στολισμός του ώραιου προσώπου της ήτο τό μαγευτικόν της μειδιάμα, όπρι άπεκάλυπτε σειραν λευκοτάτων μαργαριτωδών οδόντων.

Ητο εύφροσάτη ή Φωτεινή και λιαν φιλομαθῆς. Πρώτος διδάσκαλός της ήτο ο ιερέυς του χωρίου, εις τας κατόπι σπουδάς της την έχειραγωγήσει γραιία γυνή, διδασκάλισσα άλλοτε. Φύσις δεξιά, έμαθε περισσότερα κατ'οικον, παρ' όσα μανθάνουσιν άλλοι εις τὰ σχολεία.

Την εθώπευσιν οι γονεῖς και είχαν δικαίον ήτο ή αγαθότης και ή άφοσίωσις προσωποποιημένη, ως ήτο ή καλλονή. Τό πρωί έγείρομένη, ήτοίμαζε τό τείον δι' άλλους, ειτα έβοήθει την μητέρα εις τας οικιακάς εργασίας της και έρριπτε τροφήν εις τὰ πτινά της αύλης. Εις τους άπόρους χωρικούς έφάνετο τό κατά δύναμιν, άγγελος παρηγορός.

Την εποχήν καθ' ήν άρχεται ή διήγησίς μας, ή Φωτεινή συνεπλήρου τό δεκάτον έκτον έτος. Οι γονεῖς την έκαμάριων βλεπόντες αυτήν άναπτυσσομένην, ο πατήρ ιδίως εκίριτα υπό χαράς, διότι είχε τον γαμβρόν έτοιμόν, τον Πέτρον του, τό παιδι της καρ-

διάς του. Η μήτηρ έστέναζε, όχι διότι δεν ήγάπα τον Πέτρον, αλλά επειδή έφιλοδοζει διά την Φωτεινήν της γαμβρόν πλούσιον. Έπεθύμει να περιμένη και είχε τον λόγον της ως θέλομεν ιδῆ.

Ο Πέτρος ήτο ο μόνος σύντροφος τῆς Φωτεινῆς εκ παιδικῆς ηλικίας, είχαν άνατραφή όμου και συνεδέοντο διά τρυφερωτάτης αγάπης, όπου ήτον ο Πέτρος εκει έδλεπες και την Φωτεινήν, και οι γονεῖς, μάλιστά οι πατέρες, δεν ήδύναντο να φατασθώσιν τον ένα άνευ του άλλου.

Ητον ο Πέτρος υιός στρατιώτου του Γρόμωφ, πρό τινων έτών άποθανόντος. Μετ' αυτού ο Γρόμωφ συνέζησεν εν άδελφικῆ συμποίᾳ εις τὰ πεδία των μαχών και κατ'οικον. Ταυτοχρόνως έλαβον την άφεισιν των και όμου άπεσύρθησαν εις τό χωρίον των. Κινδυνεύσαντες άπειράκις εις τό πεδίον τῆς τιμῆς, έσχον έπειτα την ύφιστην ήδονήν να διέλθωσιν όμου τό λοιπόν του βίου. Ποσάκις, παρὰ την έστίαν, λησιμονούντες τον κόσμον, άνεπόλουν τό παρελθόν διηγούμενοι εις οικείους επεισοδια του πολέμου! και εκρέμαντο από των χειλών των πρό πάντων ο Πέτρος και ή Φωτεινή, τά τέκνα των δύο φίλων. Συχνά έλεγον μεταξύ των οι δύο γέροντες. — Τί ώραίο ζευγαράκι θά κήμουν τὰ παιδιά μας, άδελφέ! — Ω! ναί, άπῆντα ο έτερος, ο Θείος να μάς άζιωση να τά στεφανώσωμεν.

Ο Πέτρος έσπούδαζε εις τό πρακτικόν Λύκειον τῆς πόλεως. Επισκέπτετο δε και τό χωρίον κατὰ τας έπισήμους έοργάς και εις τας ίνιαυσίους διακοπάς. Παρατώσας τας σπουδάς του, υπηρέτησεν εις τον στρατόν επί τέσσαρα έτη. Ένώ εισέτι έμαθήτευε, απώλεσε την ήτέρα του, εν έτος δε μετά την εις τον στρατόν κατέαξιν του, απέθανε και ο πατήρ αυτού. Ο Γρόμωφ ήσθάνθη βαθύτατα τό τραύμα, τό εκ του θανάτου του φίλου του και έγραψε προς τον Πέτρον ως προς υίόν του, παρηγορών αυτόν, ότε δε ο νέος επανήλθε εις τό χωρίον, δεν έθρήνησε μόνος επί του τάφου των γονέων του συνέκλαυσε μετ' αυτού και ή νέα του οικογένεια.

Όταν ή Φωτεινή τον επανείδε, εκίριτησεν εξ αγαλλιάσεως και υπερηφανιάς! Είχεν ο Πέτρος συμπληρώσει τό είκοστόν πέμπτον τῆς ηλικίας του έτος, ήτο δε ευσταλής και ώραιος νεανίας και έφερε τον βαθμόν έπιλοχίου. Τον εκόσμον δε και άλλαι άρεται άτρόμητος παρ του κινδύνου, ήτο γλυκύτατος και αγαθότατος εις τας μετά των έταίρων σχέσεις, έτοιμος να θυσιάσθῃ εν άνάγκη, υπέρ του φίλου του. Προς την Φωτεινήν ήσθάνετο άληθή λατρείαν, άν δε τους έδλεπε τις όμοῦ, θά έλεγεν ότι ούδέποτε είχαν χωρισθῆ.

Ο βίος τῆς καλής οικογενείας έρρεεν εν γαλήνη και ήρεμεί άν και συνεχεις κακαί έσοδειαι είχαν ταράξη εις βαθμόν έπιφοβον τά οικονομικά της. Την ήμέραν ο γέρον έπιστάται εις τας εργασίας του κτήματος του, τό έσπέρας δε διήρχετο τό πλείστον, άναγιώσκων τους βίους στρατηγών διακριθέντων και πρό πόντων του μεγάλου Σουβόρωφ. Προς αυτόν ήσθάνετο είδος τι λατρείας, όσάκις δε εξεθείαζε την μεγαλοφυϊαν

του, δεν επέτρεπε αντίλογιαν. Ομιλει μετ' ένθουσιασμού περί των στρατιωτικών άρετών του, είχε δε άκράδαντον πεποίθησιν ότι άν ήθελε συμβῆ να συναντηθώσιν ως αντίπαλοι Σουβόρωφ και Ναπολέων, άφείκτως θά ήνικά ο πρώτος. Είς τουτο άντέλεγε ο θαυμαστής του Ναπολέοντος γέρον Φίρωσφ, Ταχυδρόμος του χωρίου και φίλος του Γρόμωφ, ήσαν δε κωμικώτατοι αι επί του ζητήματος τουτου φιλονεικίαι των. Συμφωνοι κατὰ τ' άλλα, διάstanto πάντοτε εις τουτο. — Δεν εισέρτετε απ' αυτά εισεις οι πολιτικοί, έφώναζεν ο Γρόμωφ. — Και σεῖς πάλιν οι στρατιωτικοί, άπῆντα ο φίλος του, θαρρείτε πως τά ξεύρετε όλα. Και έτελειωνς έδω ή φιλονεικία ίνα επαναληφθῆ την έπιούσαν.

Ο οικίσκος του Πέτρου έγαιτόνευε με τον του Γρόμωφ, από τῆς επανόδου του, ο νέος σχεδόν, όλας του τας ώρας διήρχετο με την οικογένειαν του γέροντος ήν έθεώρει ως ιδίαν του οικογένειαν. Άλλω, τε ο Πέτρος, μόνην συγγενῆ του είχε μιαν γραιίαν θεϊαν του εκ μητρός, μετ' ής συνεκατάκει.

Οι νέοι είχαν επαναλάβη τους περιπτώτους και τας παιδιὰς των πρώτων χρόνων και ήτο μια χαρά να τους βλέπη τις ήτο ή άγνότης, ήνωμένη με βαθύ έρωτος αίσθημα. Είς την θεαν των ή καρδιά του γέροντος εκίριτα εξ αγαλλιάσεως.

Τι ταιριασμένα που εινε τα παιδιά, γυναικα αι; εγω δεν βλέπω την ώραν ποτε να περάσῃ ένας χρόνος να δυναμώσῃ και ή Φωτεινή, ειπε ποτε ο Νικολάη Κυρίλλιτς εις την σύζυγον του.

Όλα καλά, Νικολάη Κυρίλλιτς απήνητησεν ή σύζυγος, μα συλλογίσου και τον καυμένο τον Πέτρο, τί να σου κάμη με τό κτηματάκι του και τό μικρό μισθό του! άχ, ή Φωτεινή μας, ή λεπτοκαμωμένη μας έπρεπε να πάρη άλλον...

Μην τό ξαναπῆς αυτό, γυναικα, ειπεν όρμητικῶς ο γέρον. Για μινά ο Πέτρος εινε καλλίτερος από κάθε πριγκίπα.

Ναι, βέβαια, να ζήσουν, όπως εζησαμε μετς... Και επρόσθεσε με ύφος διαλλακτικόν.

Άς εινε δά, τίποτε δε μάς βιάζει ή Φωτεινή εινε μικρή άκομη.

Ο γέρον εκουθρόπασε και άπεμακρόνη χωρίς ν' άπαντήσῃ.

Ο Πέτρος δεν έβράδυνε να παρατηρήσῃ ψυχρότητα τινα εις τον τρόπον τῆς μητρός της Φωτεινῆς, ήτις τόσον τον ήγάπα άλλοτε και ή καρδιά του επλήρωθη πικρίας, άγνοών όμως τι να υποθέσῃ, εισώπα. Συμβάντι αίφνης ενίσχυσε τας ύπονοίας του. Έλθών ήμέραν τινα εις τον οικίσκον του Γρόμωφ, δεν εύρε κανένα εις την αίθουσαν, προσέβηλον δε την άκοήν του λέξεις τινες έρχόμεναι εκ παρακειμένου δωματίου. Είς τας λέξεις εκίνας διέκρινε τ' όνομά του και τό της Φωτεινῆς, συνωδευμένα με τινα ύπαινιγμόν λιαν ύποπον. Διηυθύνθη προς τό δωμάτιον του όποιου ήνοιξε την θύραν, και ειδε την Αικατερίναν Ιβάνοβναν καθημένη μετὰ τινος γραιίας γνωρίμου της και συνομιλοῦσαν μετ' αυτής, αι γυναίκες, άμα τον είδον επάνησαν ταραχθεΐσαι και άποτόμως διέκοψαν την συνδιήλξιν. Ο νέος

ήρώτησε περί τῆς Φωτεινῆς και μαθών ότι ελειπεν εις τον άγρον με τον πατέρα της, απήλθε, αλλά ήτο πλήρης ύπονοιών.

Τῆν πρωίην τῆς έπιούσης, ή Φωτεινή κατέγινεν εις τό ποτάμιον των άνθων του κηπαρίου των, ότε την πλησιάζει ο Πέτρος. Ούδέποτε τον είχε ιδῆ τόσα σκυθρωπόν.

Τί έχεις, Πέτρε, δι' όνομα Θεοῦ; τον ήρώτησε άνήσυχος.

Δεν εινε καλά τά πράγματα, Φωτεινή, τῆ ειπε περίλυπος.

Μην τά λέγῃς αυτά, αγαπητέ μου. Δεν θέλω διὰ κανένα λόγον να σε βλέπω λυπημένον. Τί τρέχει; τί σε ταράττει!

Η μητέρα, Φωτεινή, δεν με βλέπει όπως πρότερον, και φοβοῦμαι διὰ τό μέλλον...

Όχι, Πέτρε, μην τό πιστεύῃς αυτό. Με αγαπά τόσον!

Ίσως διότι σε αγαπά πολύ! Και επρόσθεσε με πικρίαν — εγω ειμαι πτωχος, ένψή ο πλούσιος γείτονάς μας...

Δεν τον άφήκε να τελειώσῃ, αλλά του εκλεισε τό στόμα με την μικράν της χείρα.

Κακέ! δεν τό έπεριμένα αυτό, ειπεν επιπληκτικῶς, με προξενέας πόνον, ένψή εισέρεις ότι δι' έμέ πλούτος εινε ή καλύθη μας και κόσμος ο μικρός μας άγρός, φάνει να ειμαι μαλῆ σου.

Άκριβῆ Φωτεινή, ειπεν εκίνας περιπαθῶς, εγκλημα θεωρῶ και δια μιαν μόνον στιγμην ν' άμφιβάλω περί σου, άλλ' άκουσε.

Και τῆ διηγῆθη τί ειδε, τί ήκουσε και τας διεγερεθείσας ύπονοίας του.

Δεν εισέρω, Πέτρε μου, ακριβῶς τί λέγει ή γραιία Ματρώνα εις την μητέρα, την όποιαν επισκέπτεται συχνά από τινος, αλλά μάθε, φιλιτάτέ μου, ότι και τώρα και πάντοτε οῦ θά ήσχι ο μόνος του βίου μου σύντροφος. Χωρίς εισέ, Πέτρε, κόσμος δι' έμέ δεν ύπάρχει... επρόσθεσε με φωνην συγχνησάσαν σφοδρα τον νέον.

Ω, αξιολάτρευτε! όλόκληρος ζωῆ άφοσίωσις, δεν άρκει εις ανταμοιβην των προς έμέ αισθημάτων σου.

Άλλα πρέπει να εξηγήσωμεν εις τον άναγνώστην τί συνέβαινε.

Οὐχι μικράν του χωρίου Σ. εκειτο ή επαυλις του Άλεξίου Πετρόβιτς Μίνιν, κτηματίου πλούσιου. Ητο ο Μίνιν, νέος τριακοντούτης, μεγαλόσωμος άρκούντως ευειδής, ευγενής τους τρόπους, αλλά με τό εγέρωχον εκεινο ήθος του Ρώσου δεσπότου και με τας έλαφράς ιδέας άς έχουσι πρό πάντων εκεινοι οῦς ή τύχη υπέρ τό δέον εθώπευσε. Μονογενής υιός και κληρονόμος περιουσίας μεγάλης, διήγε βιον άμέριμον, ταξειδεύων συχνά και μόνον κατὰ μεγάλα διαλειμματα επισκεπτόμενος τό κτήμά του, οῦ ή διεύθυνσις ήτο άνατεθειμένη εις τον Νικήταν Πετρώφ, άνθρωπον εμπειρόν και άφοσιωμένον. Βοηθόν ο Νικήτας οῦτος είχε την σύζυγον του Ματρώναν, γυναικα ήτις είχε γηράση εις τον οικον του Μίνιν, ως τροφῆς πρότερον κατόπι δε ως οικόνομος και ήτις ήγάπα μετα πάθους τον νέον άνθέντην, ον έθεώρει καθ' όλα τέλειον. Ο νέος ήτο άγαμος, συνειθισας εις κατακτήσεις ευ-

κόλους, δεν επεθώμει να δεσμευθῆ, δεν εισέλεγε, άλλως, αισθάνθη εισέτι άληθῆ έρωτα. Η Ματρώνα έλεγε συχνά: — Άς διασκεδάσῃ τό ακριβῶ μου γεράκι και όταν θλήῃ, εύρίσκει τό ταίρι του. Άλλά τά έτη παρήρχοντο και ο ίέραξ επιστρέφει εις την φωλιαν εκάστοτε μόνος.

Τά πράγματα όμως επίπρωτο να μεταβληθῶσι. Ο Άλεξην Πετρόβιτς έγνωρίζετο με τον Γρόμωφ, τον πατέρα τῆς Φωτεινῆς. Ημέραν τινα — πρό έτών — επιστρέφων εκ του κυνηγιού εις την επαυλιν του διήλθε πρό του οικίσκου του γέροντος όστις έτυχε ν' άναγιώσκῃ, καθήμενος παρὰ την θύραν. Ο Μίνιν εκαιρέτισε τον γέροντα όστις τον προσεκάλεσε να εισέλθῃ και ν' αναπαυθῆ.

Κοιάσετε, Άλεξην Πετρόβιτς, εις τό πτωχικό μας, τῶ ειπε, εγω έγνωρίζομη με τον μακαρίτην τον πατέρα σας, αλλά — επρόσθεσε μειδιών — οι νέοι του καρπού τουτου δεν ευχαριστούνται με τους γέρονς.

Με άδικείτε, Νικολάη Κυρίλλιτς, απήνητησεν ο νέος εισερχόμενος, εγω σας εκτιμῶ πολύ, όπως τό άξίζετε.

Ο γέρον παρεκάλεσε τον ζενον του να καθίσῃ. — Τό δωμάτιον εν ψή εισήλθον έχρησιμειεν ως αίθουσα ύποδοχῆς και ως έστιατόριον, ήτο δε καθρωτότατον, άν και άπλούστατα διεσκευασμένον. Εν άνάκλιτρον τουρκικόν, μία σκευοθήκη, άλλια καθήκλαι περί στρογγύλην, άπειριτον τράπεζαν, άπέτέλου τον στολισμόν του. Τους τοίχους, εκτός των άγιων εικόνων, εκάλυπτον εικόνες μαχών, τῆς εποχῆς του μεγάλου Ναπολέοντος. Επί των παραθύρων, άτινα εκάλυπτον λευκοτάτα παραπετάσματα, ήσαν τοποθετημένας γάστραι με άνηθ διάφορα.

Μόλις εκάθισαν, ο γέρον εκάλεσε την κόρην του, ήτις προσήλθε παράστα.

Η Φωτεινή ήτο τότε κοράσιον δωδεκαετις, ύψ' άλλας τας έπόψεις χαριέστατον. Πηλασάσα εκαιρέτισε με άφελιαν παιδικήν.

Πήγαίνε, παιδι μου, να φέρῃς την βότκαν να φιλεύσωμεν τον γείτονά μας τον Άλεξην Πετρόβιτς. Η Φωτεινή απήλθε τρέχουσα, μετα μικρόν δε επιστρέφει φέρουσα βότκαν και όρεκτικά επί δίσκου ον άπέθεσεν επί τῆς τράπεζῆς και εξήλθε.

Η θεα τῆς χαριτωμένης παιδικῆς εκαμε μεγάλην εντύπωσιν εις τον πλούσιον γείτονα. — Εινε αξιέριστος ή μικρά, Νικολάη Κυρίλλιτς, να σας ζήσῃ! ειπεν ο Μίνιν.

Ευχαριστῶ, Άλεξην Πετρόβιτς, εινε ή μόνη εύτυχία μου.

Είπαν πολλά περί πολέμου, περί έσοδειών και περί άλλων ζητημάτων, ότε αίφνης ο Νικολάη Κυρίλλιτς ειπεν εις τον ζενον του. — Με συγχωρείτε, Άλεξην Πετρόβιτς, αλλά πως συμβαίνει να εισθε εως τώρα μόνος, χωρίς σύντροφον; Οι πλούσιοι πρέπει ενωρίς να νυμφεύωνται.

Όμολογῶ, Νικολάη Κυρίλλιτς, απήνητησεν ο Μίνιν, ότι δεν εισέρθη άκομη να κάμω αυτό τό βῆμα. Ίσως διότι δεν απήνητησα εκεινην που θέλω.

Εινε δυνατόν; Είς τον μεγάλον κόσμον, μεταξύ τόσου πλήθους νεανιδών, δεν εύρέθη καμμία να σας πληγώσῃ; ήρώτησε γελῶν ο γέρον.

Και όμως είδου όπου δεν εύρέθη άπῆνητησεν ο Μίνιν. — Εως τώρα μόνον εφήμερα αισθηματα έδοκίμασα.

Ο γέρον δεν απήνητησεν. Η βαυλία έτραπή εις άλλα άντικείμενα μετ' άλλον ο νέος εκαιρέτισε τον γέροντα, άφου τον παρεκάλεσε να βλέπωνται και απήλθεν. Εξερχόμενος τῆς αύλης, ειδε την Φωτεινήν Ισταμένην παρὰ την θύραν του περιβόλου.

Τι κάμνεις είδῶ, ώρατα μου; την ήρώτησε και συγχρόνως τῆς εθώπευσε την παρσίαν.

Η νεανίς ολοπόρφυρος έτρόπη εις φυγήν χωρίς ν' άπαντήσῃ.

Ο γέρον δεν έβράδυνε ν' άντεπισκ'εθῆ τον Μίνιν, όστις τον είδεχθῃ ευμενέστατα. Ο Μίνιν προσεκάλεσε ενίοτε εις την επαυλιν φίλους του εκ τῆς πόλεως Γ. μετ' ών διεσκέδαζε θορυβώδεστερα του δέοντος. Κάποτε συνέβαινον και τινα σκάνδαλα, δεικνύοντα ότι ή ήθική δεν ήτο ή πρώτη άρετή των νέων εκεινων.

Ο Μίνιν επεχείρει συχνά ταξείδια, επίστρεφε δε εις τό χωρίον κατὰ διαλειμματα, κατὰ τό μάλλον και ήττον μακρά. Κατά την εις τό χωρίον διαμονήν του, ούδέποτε έλησμονεί τον γέροντα Γρόμωφ όστις τον έδέχετο με ευχαριστήσιν, διότι, δυσπρεστέιτο μεν εκ τῆς έλαφράς διαγωγῆς του, άλλ' ανεγνώριζεν εις αυτόν άρετάς, ολον επισείκειαν προς τους ανθρώπους του και γενναιοδωρίαν.

Η Φωτεινή εν τούτοις ανεπτύσσετο με όλας τας χαριτάς της, άς ο Μίνιν εξετίμα πλείοτερον εκάστοτε. Η νέα όμως κόρη δεν τον έδλεπε με πολλήν ευχαριστήσιν. Δεν ήδύνατο να ειτῆ εις τί την δυσπρετείται, αλλά τό βλέμμα του την έστενωχώρει πάντοτε, και έχρειάζετο όλη ή φυσική της αγαθότης ινα κρατῆ, πρό του πλουσιου Μίνιν, στάσιον εύπρεπῆ.

Η τελευταία άποδημία του Μίνιν διήρκεσεν υπέρ τό έτος, εις τό διάστημα δε τουτο δεν έλησμονεί την Φωτεινήν και όταν επιστρέψας την ειδε, κυριολεκτικῶς κατεπλάγη και εις τό κάλλος και την άθωότητα προσωποποιημένην. Έγένετο άλλος, εξ άλλου και εν μιᾷ στιγμῆ απέβλεπεν, οῦτως ειπείν, τον παλαιόν άνθρωπον. Αυτός ο μηδέποτε κερθεις σοβάρως, έγένετο σύννους. Επισκέφθη τους Γρόμωφ, συνωμίλησε με την νεανίδα, ώρκίζετο δε καθ' έαυτον ότι ποτέ άλλοτε δεν είχε γνωρίσῃ όμοίαν κόρην. Η Φωτεινή τον έδέχετο τώρα με ψυχρά εύγένειαν. Είχε συμπληρώσει, ως προείπομεν, τό δεκάτον έκτον έτος, δεν ήτο δε μόνη τώρα.... είχαν υπερασπιστην τον πεφιλημένον της Μίνιν.

Αι επισκέψεις του Μίνιν εις τον οικίσκον άπήρκεσαν εις τον Πέτρον, όστις ήρχισε να ύποπτει κάτι. Οι δύο άνδρες είχαν γνωρισθῆ, άλλ' ούδέποτε επιλιάθησαν, ως εκ τῆς ανομοιότητος του χαρακτήρός των. Ητο άνυποφορο εις τον γλυκυν Πέτρον τό υπερφίαλον ύφος του Μίνιν. Απο τόπος ήρχισε ν' άνησυχῆ. Η Ματρώνα, ή πιστή τροφός του Μίνιν, σχετιοθεΐσα στενωτέρον με την

μητέρα της Φωτεινής. ελκμβανε συχνάς μετ' αὐτῆς συνεντευξείας.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ τοῦ τελευταίου του ταξιδίου, ὁ Μίνιν προσεκάλεσε τὴν Ματρώναν.

— Ἀνδρέεβνα, τῆ εἶπε, σὺ γνωρίζεις με τοὺς Γρόμοφ.

— Πηγαίνω πότε πότε, ἀπάντησεν. Εἶνε καλοὶ ἄνθρωποι· δὲν εἶνε πλούσιοι οἱ καυμένοι, μὰ δέχονται πάντοτε μὲ προθυμία, μάλιστα ἡ Κατερίνα Ἰβάνοβνα μὲ ἀγαπᾷ πολὺ· ἀμ' ἐκεῖνο τὸ κορίτσι τους; τί καλὸ! ἀληθινὸ παχαλιὸ ἄθος...

— Ἰσα Ἰσα, γι' αὐτὸ θέλω νὰ σοὺ μιλήσω, Ἀνδρέεβνα, εἶπε, μὲ τόνον φωνῆς ἠλλοιωμένον ὁ Μίνιν.

Ἡ γρατὰ ἐκ τοῦ τόνου τίς οἶδε τί ὑπέπτευσεν, διότι εἶπε μὲ τινα δειλίαν.

— Εἶνε τὸ πτωχὸ ἀρραβωνισμένον καί... Δὲν τὴν ἀρῆκε νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Ἀρραβωνισμένον! αὐτὸ δὲ δὲν πρέπει νὰ εἶνε, Ἀνδρέεβνα. Ἦκουσας;

— Καί τί εἴμπορῶ ἐγὼ ἡ καυμένη; εἶπε πτοηθεῖσα. Ἡ μικρὴ ἀνετράφηκε μὲ τὸ παιδί τοῦ γειτόνου τῶν Λίπιν, τὸν Πέτρο. Μαζῆ ἐμεγάλωσαν καὶ αἱ γέροι, ποὺ ἦσαν σὰν ἀδέλφια, ἀρραβωνίωσαν τὰ παιδιά ἀπὸ μικρὰ καὶ τόσο εἰνε ἀγαπημένα τὰ δύο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ τὸ ἕνα δίχως τὸ ἄλλο.

Ὁ Μίνιν ἐσκυθρόπασε. Ἡ Ματρώνα τὸν ἐπλησίασεν ἀνήσυχος.

— Τί ἔχεις, ἀκριβέ μου, τὸν ἠρώτησε.

— Ἀκουσε, Ἀνδρέεβνα, τῆ εἶπεν ἀποτόμως. Τὸ ἄθος αὐτὸ θέλω νὰ τὸ μεταφέρω εἰς τὴν ἰδικήν μου γέστρα... νὰ τὸ κάμω δικό μου διὰ παντός.

— Δικό σου... νόμιμο; ἠρώτησε περιχαρῆς ἡ γρατὰ.

— Καί βέβαια, γιὰ ποιὸν μὲ παίρνεις; Ἀκουσε, νὰ πῆς νὰ πῆς τῆς Αἰκατερίνας Βάνοβνας ὅτι ἀγαπῶ τὴν κόρην της καὶ τὴν θέλω γυναϊκά μου. Ποτὲ εἰς ἄλλο τι δὲν ἠσθάνθηκα ὅ,τι αἰσθάνομαι τώρα.

Ἡ γρατὰ συνεκινήθη.

— Ἀχ, ἀκριβέ μου, εἶπε, δὲν εἰξεύρεις τί χαρὰν μοῦ ἐπροξένησες; Καί βέβαια, νὰ πᾶγω, νὰ ὁμιλήσω, νὰ προσπαθῶ... πόσον ἤθελα τὸ παιδί αὐτὸ νὰ εὐτύχησῃ· ἀλλὰ, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένη, τὸ ἐμπόδιο... εἶσε ἀκριβέ μου ποὺ ἤμπορεῖς νὰ πάρης καὶ πριγκιπέσσα, φαντάσου τὴ χαρὰ τῆς μητέρας... μὰ πῶς νὰ γείνη... τί κακό! τὰ παιδιά εἶνε ἀχώριστα! ὁ γέρος... ὁ Θεὸς φυλάξῃ νὰ τοῦ πῆ κανεὶς γι' ἄλλο γαμπρό. Μένει ἡ μητέρα καὶ ἐλπίζω σ' αὐτὴ· Ἡ σὺχασε καὶ κατὶ θὰ γείνη· ἄφρησε νὰ ἐνεργήσῃ.

Συνεφωνήθη δὲ μεταξύ των, ὁ μὲν νέος νὰ ὑπομείνῃ, ἡ δὲ γρατὰ νὰ πλησιάσῃ τὴν μητέρα τῆς Φωτεινῆς καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος, ἀποκαλύπτων αὐτῆ τούς σκοπούς τοῦ κυρίου της.

(Ἔπειτα συνέχεια).

Π. Α. ΑΣΙΑΤΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΓΗΝ

ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ

(Ὀδοιπορικαὶ σημειώσεις)

Φῶς καὶ σκότος. — Ἀπὸ Λαυρίου εἰς Καμαρίζαν. — Ἡ ἐρωτόλητος θεὰ καὶ ὁ... Κεφάλος τῆς νεοτέρης Ἑλλάδος. — Πρὸ τοῦ φοβεροῦ μηχανήματος. — Ἡ καθ' Ὀμηρον μελίαινα πόλις. — Ἀνά τὰς ὑπογείους στοάς. — Ὁδὸς ἀγούσα πρὸς... τὴν ἀθανάσιαν. — Βοηθήματα ὑπὲρ τῶν ἀσθενούντων ἐργατῶν. — Ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ἀγίων. — Τίς ἀνεκάλυψε τὸν ψευδαργυρίτην; — Ἡ ἀνάκτησις τοῦ φωτός.

Πολλοὶ βεβιαίως ἐπισκέπτονται τὸ Λαύριον ἀποθαυμάζοντες τὰ ἐκεῖ νυχθημερόν τελούμενα ἔργα καὶ μετ' ἐκπλήξεως παρατηροῦσι μέχρι ποίου βαθμοῦ τελειότητος δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια ἡ νέα πάντοτε ἐφευρισκούσα μηχανήματα, δι' ὧν ἐρευνᾷ τὰ ἔγκρατα τῆς γῆς, ἐξορύσσει τοὺς κεκρυμμένους αὐτῆς θησαυροὺς καὶ ἀποκαθαίρει τὰ πολύτιμα μέταλλα ἐκ τῶν περιττῶν οὐσιῶν. Ὀλίγοι ὁμῶς ἀποφασίζουσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ περίφημα φρέατα τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας, νὰ κατέλθωσιν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς καὶ ἐκ τοῦ σπένγγου παρακολουθήσωσιν τὴν ἀτερπῆ καὶ κοπιωδεστάτην τῶν πτωχῶν ἐργατῶν ἐργασίαν εἰς τὰ ἀνήλια ἐκεῖνα μέρη. Εἶνε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πολὺ δυσάρεστον, ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ν' ἀποχωρισθῆ τις τοῦ εὐεργετικοῦ φωτός τῆς ἡμέρας καὶ νὰ εἰσελθῇ ἐντὸς τῶν σπλάγγων τῆς γῆς, ὅπου βασιλεύει τὸ αἰώνιον σκότος! Ὁ κατερχόμενος ὑπὸ τὴν γῆν ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἀτυχή ἐκεῖνον, ὅστις, αἰφνιδίως ἀπόλλυσι τὴν ὄρασιν καὶ ζῆ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, ἀναπαριστῶν μόνον διὰ τῆς φαντασίας τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ἡμέρας. Ὅπως δὲ ὁ τυφλὸς ἔχει ἀνάγκην ὀδηγοῦ καὶ βακτηρίας, ἵνα βαδίσῃ, οὕτω καὶ ὁ ἐπισκέπτης τῶν φρεάτων δεῖται ὀδηγοῦ καὶ λυχνίας ἵνα περιέλθῃ τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα μέρη, ὅπου ἑκατοντάδες ἐργατῶν ὑποβάλλονται εἰς ἀνιάρην ἐργασίαν.

Ἀπὸ Λαυρίου εἰς Καμαρίζαν τὸ ταξίδιον εἶνε γραφικώτατον. Ἀνάθεν τοῦ Πλυντηρίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας ὑπάρχει μικρὸς σιδηρόδρομος, δι' οὗ μεταφέρονται ἐκ Καμαρίζης παλαιὰ χρώματα ἐκβολάδες καλούμενα περιέχοντα ἀρκητὴν ποσότητα ἀργυροῦχοῦ μολύβδου. Ὡς εἶνε γνωστὸν αἱ ἐργάται τῆς ἀρχαιότητος ἠρκοῦντο εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς καθαρᾶς μεταλλίτιδος ἀπορίπτοντες τὴν ὑποστάθμην, ἐξ ἧς ἠγνοοῦν νὰ ἐξαγάγῃσι τὸ μέταλλον· οὕτω συνεσπρῆθησαν λόφοι πλήρεις λησιμονηθέντος πλοῦτους ἀνήκοντος νυνεὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν τῶν Μεταλλουργεῶν Λαυρίου. Διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τούτου μετέβην μετὰ φίλων ἀγαπητῶν εἰς Καμαρίζαν κειμένην πρὸς Δ. εἰς ἐπισκεψίν τῶν φρεάτων τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας πληρώσας δι' ἄνοδον καὶ κάθodon λεπτὰ 60.

Σπανίως ἐπεχειρήσατο ὠραιότερον, διασκεδαστικώτερον ταξίδιον. Ἡ ὁδὸς εἶνε κατὰ φύσιν, ἐπὶ λοφίσκων τερπνῶν καὶ ὑψωμάτων

διαγραφομένη, ἡ περίξ φύσις ἀνθηρὰ, ποικιλόχρους, χαρίεσσα καὶ τὸ ἄρωμα τῆς πύκνης τῶσεν γλυκὺ, τῶσεν μυθιστικόν, ὥστε ἀπλήστως, εὐφροσύνας, εἰσπέσει αὐτὸ ὁ ἐκεῖθεν διερχόμενος, σκεπτόμενος, ὅτι ἐν μέσῳ αὐτῆς φύσεως βεβαιῶς ἡ ζωὴ ἔχει ἀκατανίκητα θέλητρα! Ἐβαίνομεν βραδέως ἐνεκα τοῦ ἀνωφεροῦς τοῦ ἰδάφους ἀπολαμβάνοντες ἀνέτως, τῆς περίξ ἡμῶν γραφικῆς τοποθεσίας. Ὁ ἥλιος περίφλογος ἐρριπτε τὰς ἀκτίνάς του ἐπὶ τῆς ἀκυρᾶντου θαλάσσης τοῦ Θωρικοῦ ἢν συνέχεε τις μετὰ τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ, ἐπὶ τῆς Μακρονήσου, ἧτις ἐφιλοξένησε τὸν Πάριν μετὰ τῆς ὠραίας Ἐλένης, ἐπὶ τῆς νυχθημερόν καπιζούσης πόλεως τοῦ Λαυρίου, ὅπου τὸ χρυσιζόν φῶς του ἠμαυροῦτο ὑπὸ τοῦ ἀφθόνας ἐκτεμπομένου καπνοῦ τῶν καμίνων καὶ ἐπὶ τῶν εὐγράμμων ὁρέων τῆς Ἀττικῆς προσλαμβάνοντων γλυκύτατον χρῶμα· θέλγον ὑπερμέτρως τὴν ὄρασιν. Ἐπὶ τῆ θέᾳ ἰδίως τοῦ Θωρικοῦ ἀνεμνήσθην τῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκμασάσης πληθίων αὐτοῦ πόλεως, ἧς σήμερον σοῦζονται ἐρείπειά τινα καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἡῶς ἀρπαγῆς τοῦ καλλιμόρφου Ἀθηναίου Κεφάλου. Ἡ χρυσόθρονος θεὰ ἐκτός τούτου, λέγεται, ὅτι ἀνήρπασε τὸν Ὀρίωνα, τὸν Κλύτον, τὸν Τιβητόν, οὓς μετέφερον εἰς Αἰθιοπίαν, ἰσως δὲ θὰ ἀνήρπαξε καὶ τὸν ἕνα ἐκ τῶν συνοδοιπόρων μου ἐάν τὸ ἐρωτύλον αὐτῆς βλέμμα συνήτα ποτὲ αὐτόν. Εὐτυχῶς οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει νὰ στερηθῶμεν τῆς φαίδρας συναναστροφῆς του διότι φρονίμως ποιῶν ἀποφεύγει πάντοτε τὴν συνάντησιν τῆς ὠραίας θεᾶς, ἐχειρόμενος τῆς κλίνης μετὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ Ἡλίου!

Τὸ τερπνὸν ἡμῶν μέχρι Καμαρίζης ταξίδιον διήρκεσε 20' τῆς ὥρας. Διατρέξαμεν 5 χιλιόμετρα. Ἐνταῦθα ἡ γραμμὴ διχάζεται καὶ ἡ μία μὲν διεμβύνηται πρὸς τὰ Μεγὰλα Πεύκα (5 χιλ.) ἡ δὲ ἕτερα πρὸς τὴν θέσιν Δαμολακίου, ἔνθα ὑπάρχει ὁ ἐναερίος σιδηροδρόμος τῆς Ἑλλ. Ἐταιρείας (5 1/2 χιλ.) Ἀμα τῆ ἀκρίβει μὲς ἐπισκέφθημεν τὸν διευθύνοντα ἐνταῦθα τὰ ἔργα τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας καὶ ἐζητήσαμεν παρ' αὐτοῦ τὴν ἀδειαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ φρέαρ Σερπιέρη τὸ μᾶλλον ἀξιόλογον καὶ περιεργον· ἐδέησε δὲ νὰ ἀναμείνωμεν ὀλίγα λεπτά, ὅπως δοθῇ ἡ συγκαταθεσις καὶ τοῦ ἐν Λαυρίῳ διαμείνοντος διευθυντοῦ. Ἐκ τῶν ὀκτῶ συνοδοιπόρων μου τρεῖς μόνον ἀπεφάσισαν νὰ μὲ ἀκολουθήσωσι, τῶν ἄλλων μὴ ἐπιθυμούντων νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιοῦτον παράτολμον καὶ ὀχληρὸν ταξίδιον ὑπὸ τὴν γῆν. Περιεβλήθημεν τὸ κυανόν τῶν ἐργατῶν ἐνδύμα, ἰθέσασμεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κράνος ὁμοιον τοῦ τῶν πυροσβιστῶν καὶ κρατούμεντες εἰς τὴν χεῖρα ἀνημμένην λυχνίαν μετεβημεν ἕγγυς τῆς ὀπῆς δι' ἧς ἐμείλωμεν νὰ καταβῶμεν. Ἡ θεὰ τοῦ φοβεροῦ μηχανήματος, δι' οὗ γίνεταί ἡ κατάβασις εἰς τὴν ὑπόγειον ἐκείνην μικροπόλιν δὲν εἶνε καθόλου παρήγηρος καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενος ἀσύννητος κρότος προξένει φόβον καὶ εἰς τὸν γενναϊότερον καὶ τολμηρότερον τῶν ἀνθρώπων. Χρειάζεται δὲ σθένος ψυ-

γῆς, ψυχραιμία καὶ μεγάλη... περιέργεια, ἵνα ἀποφασίσῃ τις νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸ περιεργον ἐκεῖνο μηχανήμα, τὸ ἄλλως τε ἀρκετὰ ἐπικινδύνον, τὸ πτωχόν του σαρκίον τὸ ὁποῖον ἀγνώστον ἂν θὰ ἐπανάρχειτο σφῶν καὶ ἀβλαβές ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς εἰς τοιαύτην σκληρὰν δοκιμασίαν ὑποβαλλόμενον! Ὄταν ἰσοποθετήθη μετὰ φίλου συναδέλφου τοῦ ὀδηγοῦ ἐν τῷ τετραγώνῳ ἀνελευστῆρι, (ascenseur), τῶν δύο ἄλλων φίλων μου προηγνηθέντων, ὁμολογῶ, ὅτι ἠσθάνην φρικτῆσιν διατρέχουσαν ὅλα μου τὰ μέλη, τοὺς παλμούς τῆς καρδίας μου σποδοτόρους καὶ θλιβεραὶ σκίψεις ἐβασάνισαν πρὸς στιγμὴν τὸν νοῦν μου. Ἄνευ τινὸς ταραχῆς δὲν ἀφίνοιε τις τὸ φῶς διὰ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ σκότος, οὕτε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς διὰ τὰ βάθη αὐτῆς, λέγει ὁ Ἐκτωρ-Μαλό. — Τότε κατενόησα τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου εἰς ὃν ἐξετιθέμεν καὶ τὴν σοβαρότητα τοῦ ἐγγειρήματος. Προσβλέπων δὲ τὴν περίξ γέλοισσαν φύσιν καὶ τὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου μειδιούντᾶ αἰθριον οὐρανόν, ἐδοκίμαζον τὴν ἀρρητον ἐκείνην ὀψίν, ἢν αἰσθάνεται ὁ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου εὐρισκόμενος ἀσθενής, ὁ διαπύρως ποθῶν νὰ ἐπανελθῇ ἐν τῇ ζωῇ, ἧτις μεθ' ὅλας τῆς τᾶς πικρίας εἶνε πάντοτε προτιμωτέρα τοῦ θανάτου!

Τὸ δι' ἀτμομηχανῆς κινούμενον μηχανήμα ἤρξατο νὰ φέρῃται μεθ' ὀρμῆς πρὸς τὰ κάτω ἐν μέσῳ βαθυτάτου σκότους καὶ σταγόνες ψυχροῦ ὕδατος ἐπιπτον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐφ' ἡμῶν προξενούσαι δυσάρεστον ἐντύπωσιν. Ἀφῆνης ρεῦμα ὕγρου αἰέρος ἔσβυσε τὰς λυχνίας μας, νυξ ζοφώδης ἐκαλύψεν ἡμᾶς καὶ μόνον ὁ μονότονος καὶ πένθιμος τρίγγος τῆς μηχανῆς ἠκούετο ἐν τῇ φρικτῶδι ἐκείνῃ σκοτιᾷ, ἢν οὐδέποτε θέλω λησιμονῆσαι ἐπὶ ζωῆς μου. Ἐνόμισα τότε, ὅτι μετέβαινον εἰς ἐπισκεψίν οὐχὶ τῶν ὑπογείων τῆς Γαλλικ. Ἐταιρείας, ἀλλὰ τοῦ ὀδηγοῦ καὶ τῆς πόλεως τῶν Κιρμεριῶν ἀνδρῶν οἱ ὅποιοι καθ' Ὀμηρον εἰσὶν ἀξέρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι, οὐδέποτε αὐτοὺς προσβλέπει ὁ Ἥλιος διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ οὐδ' ἔσταν σπεύδει πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα, οὐδ' ὄταν πρὸς τὴν γῆν κατέρχεται οὐρανόθεν, ἀλλὰ νυξ σκοτεινὴ ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν ἀθλίων τούτων θνητῶν!

Εὐτυχῶς τὸ παράδοξον τοῦτο ταξίδιον διήρκεσεν ὀλίγα μόνον λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἡ μηχανὴ ἀποτόμως ἔπαυσε νὰ κινῆται καὶ ἡμεῖς εὐρέθημεν 80μ. ὑπὸ τὴν γῆν, ἐν τῇ καταχθονίῳ ἐκείνῃ πόλει, ὅπῃθεν 600 ἐργάται ἐξορύσσουσι τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον πολύτιμον ὄρυκτον. Εἶνε ἀδύνατον νὰ διέλθῃ τις τὰς λαβυρινθώδεις ἐκεῖνας στοάς, ἐν αἷς βασιλεύει ψηλαφτόν σκότος, ἂν μὴ, ἐκτός τῆς λυχνίας, ἔχη καὶ καλὸν ὀδηγὸν γνωρίζοντα ἐπακριβῶς τὰ μέρη ταῦτα. Καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἐκτασίαν τῶν ὑπογείων τούτων στοῶν διακλαδούνται σιδηραὶ γραμμαὶ διευκολύνουσι μὲγάλως τὴν δι' ὑποζυγίων μεταφορὰν τοῦ ὕλικου ἔγγυς τοῦ μηχανήματος δι' οὗ ἀναβιβάζεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἡ ὕγρασις ἐνταῦθα εἶνε μεγίστη εἰσδύουσα μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων, ὁ ἀήρ πνι-

γῆρος καὶ τὸ ἔδαφος ποὺ καὶ ποὺ γλοιώδες. Καίτοι βραδέως βαίνοντες καὶ τὰ μάλα καταπονοῦμενοι, οὐχ ἤττον ἐπισκέφθημεν ὁδὸν σχεδὸν τὰς στοάς θαυμάζοντες τὰς ἐκεῖ τελούμενας μυθώδεις ἐργασίας. Ὄταν δὲ ὁ ὀδηγός, ὑψῶν τὴν χεῖρα δι' ἧς ἐκράτει τὴν λυχνίαν, εἰδείεν ἠμῖν τὰς ὑπογείους στοάς, ἐν αἷς ἐιργάζοντο ἐν τῇ ἀρχαιότητι χιλιάδες δούλων, συγκίνησις κατέλαβε πάντας καὶ μετὰ θαυμασμοῦ ἰδλεπομέν τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν ἐπιτελεσθεῖσαν ἐπιστημονικὴν καὶ λίαν τεχνικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ψευδαργυρικῶν τούτων στρωμάτων, καίτοι ἀτελεῖ τότε ὑπῆρχον πρὸς τοῦτε τὰ μέσα καὶ ἑσπεροῦντο τῶν νεωτέρων μηχανημάτων, δι' ἃν μὲγάλως ἀπλοποιοῦνται σήμερον αἱ ἐργασίαι.

Εἰς πολλὰ μέρη αἱ στοαὶ εἶσι στενόταται καὶ ἡ διάβασις καθίσταται προβληματικὴ, ὅπῃταν μάλιστα τύχη κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν νὰ ἐρχηται ἵππος ἢ ἡμίονος σύρων τρεῖς ἢ τέσσαρρας μικρὰς ἀμάξας πλήρεις ὕλικου. Εὐρισκόμεθα ἀκριβῶς ἐν τοιοῦτῳ στενῷ χώρῳ μετὰ μεγάλης δυσκολίας βαδίζοντες, ὅτε φωνὴ ἠχηρὰ, ὡσεὶ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἐξερχομένη, ἐπληξε τὰς ἀκοάς μας καὶ ἐσπάρχε ἀνηλεῶς τὴν καρδίαν μας! Ἐσθῆμεν ἀμέσως καὶ ἠκούσαμεν καθαρῶς τὰς δύο πολυσμῆντους λέξεις «βάρδα σουφρέλο!». Ἐν τῇ ἀτέρμονι ἐκείνῃ σκοτιᾷ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανταχόθεν περισφιγμένων ἡμᾶς ὕγρων βράχων τῶν προσλαμβανόντων ποικίλας τερατώδεις καὶ εἰδεγθεῖς μορφάς, ἐν τῇ μαυρῇ ἐκείνῃ κολάσει φαντασθῆτε ἀνατιναζὸν βράχου διὰ δυναμιτίδος! Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ποῖαν διεύθυνσιν εἶδε νὰ λάβωμεν; ποῦ ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν σωτηρίαν; Καὶ αὐτὸς ὁ ὀδηγὸς μας εὐρίθη πρὸς στιγμὴν ἐν ἀμηχανίᾳ μὴ δυνάμενος νὰ μαντεύσῃ ἀπὸ ποῖον ἀκριβῶς μέρος ἐξῆλθεν ἡ βροντώδης ἐκείνη φωνή. Τέλος συνεβούλευσεν ἡμᾶς νὰ τραπῶμεν τροχάδην πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ συσπειρωθῶμεν εἰς βραχῶδη τινὰ γωνίαν, ὅπου ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναμείνωμεν τὴν ἐρηξίν. Μόλις ἀσθμαίνοντες ἀφικόμεθα εἰς τὸ ὑποδειχθὲν κρησφύγετον καὶ ἡ ἀνάφλεξις ἐγένετο μετὰ φοβεροῦ κρότου συχλονόισσας τὰ σπλάγγνα τῆς γῆς. Πᾶς κινδύνος εἶχε ἐκλείψῃ πλέον καὶ ἡμεῖς ἐξηκολούθησαμεν τὴν ὑπόγειον ὀδοπορίαν, ἐπισκεφθέντες μάλιστα, ὑπὸ περιεργίας κινούμενοι, καὶ τὸ μέρος ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ ἐκρηξις, ἧς τὰ θύματα, τεμάχια καὶ συντρίματα βράχων, εἶδομεν τῆδε κάκεισε διασκορπισμένα.

τὴν τολμηρὰν καὶ λίαν ἐπιμοχθον ταύτην κατάβασιν ὁ φίλος μας δικηγόρος ἰδίως ὑπέστη κληθεὶς μαρτύριον, μὴ δυνάμενος ἐν τῇ χθαμαλῇ ἐκείνῃ στοᾷ ν' ἀναπτύξῃ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, καταρῶμενος τὴν ὄραν καὶ τὴν στιγμὴν «ποῦ ἡ φύσις τὸν ἐκαίεν ὑψηλότερον», ἐνῷ ἐκ καρδίας κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἠύχето νὰ εἶχε γεννηθῇ γάμος! Ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ πατώματι νῦν εὐρισκόμεθα 130μ. ὑπὸ τὴν γῆν, ὅπου ἡ αὐτὴ τελείται πολυμοχθος ἐργασία τῆς ἐκμετάλλευσως τῶν μολυβδίνων καὶ ψευδαργυρικῶν στρωμάτων. Οὐδὲν τὸ ἔκτακτον παραουσιάζουσι αἱ ὑπόγειοι αὐταὶ στοαὶ καθ' ὅλα ὁμοίαι τῶν ὑπεράνω κειμένων, εἰμὴ ὅτι εὐρισκονται ἐτι βαθύτερον ὑπὸ τὴν γῆν. Ἐνταῦθα, ἐργάζεται ἕκαστος ἐργάτης 3 ὥρας ὅπως καὶ εἰς ὅλα τὰ φρέατα τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας, καὶ 16 ἀναπαύεται λαμβάνων ἡμερομίσθιον ἀναλόγως τῆς ἐργασίας 2 1/2 — 6 δραχμάς.

Ἡ ὑγιεία τῶν πτωχῶν τούτων ὑπάρχειν διατηρεῖται σχετικῶς καλὴ, ἂν καὶ ζῶσιν ἐν τοιαύτῃ νοσηρᾷ ἀτμοσφαιρᾷ, ἀναπνεόντες τὰς δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις τῶν ἀνηλιῶν ἐκείνων τροχῶν. Τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα πληθίων πάντοτε τάφου ἐτοιμοῦ νὰ κλεισθῇ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν φωτίζονται μόνον διὰ πενθίμων λάμπων καὶ ζῶσιν ἐν τῷ ἀτμοσφαιρᾷς βαρείας καὶ συνήθως θανατηφόρου. Δυσδαίμονες σκίαι εἰς ας μόνον, τὸ αἰσθημα τοῦ πάσχειν ἀπομένει. Οἱ μεταλλευταὶ οὗτοι κατέρχονται καὶ ἀνέρχονται ἐνταῦθα οὐχὶ διὰ τοῦ φρέατος ἀλλὰ δι' ἰδίας ἐπικλινούσας σύριγγος, δι' ἧς ἐπίσης καταβιβάζονται καὶ τὰ ἐν ταῖς στοαῖς ἐργαζόμενα ζῶα, τὰ ὅποια δὲν ἐπαναβλέπουσι πλέον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ ζῶσιν ἐκεῖ νυχθημερόν καὶ θνήσκουσι. Τὸ ὅλον προσωπικὸν τῆς Γαλλ. Ἐταιρείας συμποσοῦται εἰς 2.200 — 2.500 άτομα. Πρὸς περιθάλψιν δὲ τῶν ἀσθενούντων ἢ τῶν πασχόντων δυστύχημα τι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας ὑπάρχει Ταμείον βοθημάτων περιέχον πλεόν τῶν 40,000 δραχμῶν προερχομένων ἐξ ἑκουσίων εἰσφορῶν, ἐκ προστίμων ἐπιβαλλομένων διαρκεία τῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐργάτας ἐκ κρατήσεων τοῦ μισθοῦ 10% μὲν τῶν ἀνυπάρχοντων ὑπαλλήλων 2% δὲ τῶν ὑπανδρευμένων καὶ ἐκ τῆς ἐτησίας, κατ' ἀνώτατον ὄρον, καταβολῆς δραχ. 150 ὑπὸ τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργολάβων.

Ἐκτός τοῦ φρέατος Σερπιέρη ἐν ᾧ συγκεντροῦται ἡ μεγαλειτέρα καὶ σπουδαιοτέρα ἐκμεταλλευτικὴ ἐργασία, ὑπάρχουσι ἐν Καμαρίζῃ καὶ ἄλλα ὡς τὸ τοῦ Φλάριωνος, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ συγκοινωνοῦν ὑπογείως μετὰ τοῦ φρέατος Σερπιέρη, τῆς Ἰσαβέλλας, τοῦ Κλημεντίου καὶ τοῦ Φραγκίσκου. Ὅπως εἰς πλείστα ἄλλα μεταλλεία τῆς ὑψηλοῦ ἐπικρατεῖς συνήθεια νὰ δίδονται ἀγίων ὀνόματα εἰς τὰ φρέατα τῆς ἐκμεταλλευσως, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὰ περισσότερα φέρουσι τοιαῦτα ὀνόματα. Φθίνεταί δὲ, ὅτι κατὰ προτίμησιν ἐκλέγεται ὁ ἅγιος ὁ ἐορτάζων, καθ' ἣν ἡμέραν γίνεταί ἡ ὄρυξις καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐνθυμείται

1 Ὀδῶς Α. 15.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ Ο "ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΒΕΣΣΑΛΙΑΣ,"

ΑΠΟ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1891

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ἄξια Σιδηροδρόμου			
Σιδηροδρομική γραμμή . . . Δρ.	20,300,000.—		
Τροχαίον ὕλικόν . . . »	1,835,527.02		
Οἰκοδομαὶ Μηχανουργεῖου . . . »	87,911.34		
Μηχαναὶ Μηχανουργεῖου . . . »	126,970.—	Δρ.	22,350,408.36
Ἀυξήσεις καὶ προσθήκαι Σιδηροδρομῶν			
Σιδηροδρομική γραμμή . . . Δρ.	844,390.44		
Τροχαίον ὕλικόν . . . »	831,657.16		
Οἰκοδομαὶ Μηχανουργεῖου . . . »	13,981.35		
Μηχαναὶ Μηχανουργεῖου . . . »	4,955.66	Δρ.	1,694,984.61
Ἀποθήκη ὕλικῶν ἐν Βόλῳ . . . Δρ.	456,317.81		
Ἀποθήκη ἐντύπων . . . »	25,087.64		
Ἐπιπέδα καὶ σκευὴ ἐν χρήσει ἐν Θεσσαλίᾳ . . . »	322,314.88		
Ἄ/σμός Διευθύνσεως Βόλου . . . »	172,654.02		
Καθυστερήσεις μετόχων . . . »	58,045.—		
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως Διοικήσεως . . . »	21,069.74		
Ἔξοδα α' ἐγκαταστάσεως Διευθύνσεως Βόλου . . . »	121,531.73		
Ἀκίνητα κτήματα Ἐταιρίας . . . »	16,128.25		
Τρεχοῦμενοι Ἄ/σμοί . . . »	205,013.75		
Συν/καὶ διαφορὰ . . . »	1,244.49		
Ταμεῖον . . . »	4,614.50		
Δρ.			25,449,414.75

Μετοχικόν Κεφάλαιον (Μετοχαὶ 91920 ἄ fr. 250)			
		Δρ.	22,980,000.—
Μετοχαὶ ἐξαργυρωθεῖσαι (Μετοχαὶ 80 ἄ fr. 250)			
		»	20,000.—
Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον			
Κράτησις πρὸς ἀπόσβεσιν καὶ ἀνανέωσιν			
Τροχαίον ὕλικόν . . . Δρ.	257,998.64		
Μεγάλων μονίμων μηχανῶν . . . »	9,847.82		
Δάνειον δι' ὀμολογιῶν . . . Δρ.		1,397,500	
Ἀποσβεσθεῖσαι ὀμολογιαὶ . . . »		2,500.—	
Προσωρινοὶ Ἄ/σμοί . . . »			6,193.63
Ταμεῖον ἐπιδοθεῖας . . . »			8,365.98
Μερίσματα παραλοισῶν χρήσεων (μὴπω ζητηθέντα) . . . »			14,897.50
Κέρδος πρὸς διανομήν . . . »			653,675.25
Κέρδη καὶ Ζημίαι εἰς νέον . . . »			73,910.59
Δρ.			25,449,414.75

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ

ΧΡΕΩΣΙΣ

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Γενικά ἔξοδα Διοικήσεως . . . Δρ.	34,876.90
Ἔξοδα ἐκμεταλλεύσεως	
Κεντρικὴ ὑπηρεσία . . . Δρ.	142,098.55
Ἐμπορικὴ ὑπηρεσία . . . »	450,057.41
ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος . . . »	231,132.51
ὑπηρεσία τῆς γραμμῆς . . . »	276,830.97
	800,119.44
Ἀπόσβεσις 5 ο/ο ἐξόδων ἐγκαταστάσεως Διοικήσεως . . . »	1,108.93
Ἀπόσβεσις 5 ο/ο ἐξόδων α' ἐγκαταστάσεως Διευθύνσεως Βόλου . . . »	6,396.40
Τόκος 6 ο/ο ταμεῖου ἐπιδοθεῖας . . . »	490.58
Τοκομερίδιον ὀμολογιῶν καὶ τόκοι τρεχοῦμενον . . . »	91,654.85
Χρεωλύσιον δανείου . . . »	2,500.—
Φόρος δημοσίου πληρωθεὶς ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῶν κερδῶν τοῦ 1890 . . . »	1,147.70
Νοσηλευτικὸν ταμεῖον Διευθύνσεως Βόλου . . . »	4,978.17
Κέρδος πρὸς διανομήν . . . »	653,675.25
Κέρδος εἰς νέον . . . »	73,910.59
Δρ.	1,670,858.81

Ἵπόλοιπον παρελθόντος ἔτους . . . Δρ.	21,000.30
Εἰσπράξεις	
Ἐπιβάται . . . Δρ.	545,480.57
Ἀποσκευαὶ καὶ κόνες . . . »	13,133.83
Χρηματοδόματα . . . »	3,103.83
Ἐμπορεύματα μεγάλης ταχύτητος . . . »	30,969.55
» μικρᾶς . . . »	857,927.65
Μεταφορὰ ζώων . . . »	43,502.05
Μεταφορὰ λίθων . . . »	4,890.40
Διάφοροι εἰσπράξεις . . . »	133,047.69
	1,632,025.57
Διάφορα Διευθύνσεως Βόλου . . . »	13,376.51
Τυπογραφεῖον . . . »	4,456.43
Δρ.	1,670,858.81

ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

3 ο/ο πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου	18384	
3 ο/ο πρὸς ἀπόσβεσιν μετοχῶν	18384	
1 1/2 ο/ο δι' ἀμοιβὴν Συμβούλων	9192	ἐπὶ δραχ. 612,800
1 1/2 ο/ο δι' ἑκτακτὸν ἀμοιβὴν προσωπικοῦ	9192	
1 ο/ο πρὸς σχηματισμὸν ταμεῖου ἐπιδοθεῖας	6128	
90 ο/ο διανεμητέα τοῖς μετόχοις ἐπὶ μετοχῶν 91920 πρὸς δρ. 6	551520	
	612800	
	29619.75	
	11255.50	
	653675.25	

Φόρος Δημοσίου ἐπὶ δραχ. 592395,25 πρὸς 5 ο/ο
Χαρτὰς. μερίσμ. ἐπὶ δραχ. 562775,50 πρὸς 2 ο/ο

Ἐκ τοῦ ἐκ δρ. 6 κατὰ μετοχὴν μερίσματος προκατεβλήθησαν τοῖς μετόχοις δρ. 3 κατὰ μετοχὴν τῇ 15/27 Ἰανουαρίου 1892 ἀπέναντι τοῦ 6τ' ἀριθ. 11 τοκομεριδίου. Τὸ ὑπόλοιπον ἐκ δρ. 3 κατὰ μετοχὴν καταβληθήσεται αὐτοῖς τῇ 15/27 Ἰουλίου ἐπὶ τῇ παραγωγῇ τοῦ 6τ' ἀριθ. 12 τοκομεριδίου.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 14 Μαρτίου 1892

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου
Θ. Π. ΒΛΑΣΤΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Σ. Δέλτα

Ὁ ἐπὶ τοῦ Λογιστικοῦ
Α. Ραφὴλ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΑΘΩΝΗ